3/193
■ Martie 2019
■ Anul XVI

Cafeneaua literară

Aflat pe locul al doilea, L.I. Stoiciu câștigă Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”!

Caz unic în literatura română de după Revoluțiune: juriul care a decis acordarea Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” din acest an, format din Al. Cistelecan, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu, a publicat în *România literară*, nr. 6/2019, articolul *Un mare poet nedreptățit* (datat 16 ianuarie 2019), în care constată cu indignare „privarea strident injustă a poetului Constantin Abăluță” de Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, deși chiar el, juriul, îl declarase câștigător... Mai pe înțeles, Constantin Abăluță a pierdut premiul pentru că, fiind bolnav, nu s-a putut prezenta la Botoșani, ca să îl ridice…

În consecință, premiul i-a fost acordat lui L.I. Stoiciu, cel care a putut să ajungă cu mașina personală în timp util la festivitatea de premiere, și clasat pe locul al doilea. De menționat că Stoiciu a primit marele premiu numai cu două voturi, față de cele cinci ale lui Constantin Abăluță. În acest fel, „poetul Constantin Abăluță a fost grav nedreptățit”, spun semnatarii scrisorii. Redăm mai jos câteva fragmente din scrisoarea juriului.

(Continuare în pag. 32)

supliment **ARTE POETICE**

Note de lectură

Muzica unei vieţi împreună

„Abia cu moartea începe totul./ Doar că nu ştim ce./ Şi preferăm să confundăm/ Taina cu neantul./ Numai când cineva drag,/ Poate o parte din tine,/ Calcă linia despărţitoare,/ Totul se luminează/ Pe durata unui fulger/ Şi vezi cât de lungă e calea/ Care începe acolo./ Atât de lungă încât/ Nu vezi unde duce/ Dar nici nu contează/ Decât că începe din nou." (*Abia cu moartea începe totul*)

Da, „abia cu moartea începe totul". Mersul în lumină al celor pe care îi petrecem cu toată fiinţa noastră multă vreme (poate până la capăt), cu sentimentul că îi mai putem atinge, le mai putem vorbi, că mai putem zbura alături de ei în vântul cald al teritoriilor fractalice.

O carte despre „nedespărţirea prin moarte" este volumul de poezie **Variaţiuni pe o temă dată**, al poetei **Ana Blandiana**, apărut la Editura Humanitas, la sfârşitul anului 2018.

Un mănunchi compus din 59 de poezii, diferite stilistic – unele de inspiraţie postmodernă, legate între ele de un flux al emoţiilor pe care aproape îl poţi palpa, alcătuieşte o carte care a fost scrisă mai degrabă ca pe un fel de izbăvire a celui care rămâne după pierderea omului care i-a fost o viaţă alături – scriitorul Romulus Rusan (peste 60 de ani petrecuţi împreună).

Aşa cum mărturiseşte poeta, tot ceea ce este cuprins în acest volum reprezintă o experienţă spirituală. Cel plecat continuă să existe în viaţa celui rămas: „Privesc în telefon fotografiile tale de atunci, pe care le măresc plimbându-mi pe faţa ta degetele, le măresc mângâindu-te, până când pe tot ecranul rămâne numai un ochi ascunzând în pupilă, ca pe un animal bolnav, presimţirea." (*În telefon, fotografiile tale dintr-o primăvară*)

Parcurgând volumul de faţă, surprinzător, am simţit o stare de linişte. Suferinţa, rememorarea vieţii trecute, durerea, singurătatea au un fel de aură, aduc cu ele şi tămăduirea. Este multă lumină în acest lung poem. Este o lecţie despre cum poţi „învia" atunci când crezi că nimic nu te poate ajuta: „Ce strălucire dă suferinţa!/ Aureolele sfinţilor chiar asta înseamnă./ Din geamantanul cu hârtiile tale/ Lumina se scurge/ Asemenea unui sânge/ Dintr-un sfânt ciopârţit." (*Ce strălucire dă suferinţa*)

I-am cunoscut în anii '90. Prin faţa ochilor mei se prelinge o imagine care mi-a încălzit inima multă vreme şi continuă să o facă şi azi: Ana Blandiana şi Romulus Rusan, umăr lângă umăr, înalţi, frumoşi, în crucea unei amiezi de primăvară, având blândeţea porumbeilor.

„Ţin minte că m-am întrebat o dată
Dacă noi avem doi îngeri păzitori,
Pentru că, fiind mereu împreună,
Ar fi fost o risipă.
Unul singur ne-ar fi fost de ajuns.
Nu-mi trecuse prin minte
Că am putea să ne despărţim
Şi atunci îngerul
Să fie obligat să opteze
Sau poate unul dintre noi să renunţe.
Spune drept,
Nu-ţi pare rău că mi l-ai lăsat
Numai mie?"
(*Ţin minte că m-am întrebat o dată*)

Liliana RUS

Un nou premiu internațional pentru scriitorul și ziaristul Ioan Romeo Roșiianu

În perioada 3 - 5 martie 2019 s-au desfășurat, la Chișinău, Republica Moldova, lucrările celei de-a doua ediții a *Uniunii Internaționale a Oamenilor de Creație*.

Cu această ocazie, la Gala de decernare a Premiilor UIOC, ziaristul și scriitorul băimărean Ioan Romeo Roșiianu a fost distins cu Premiul „Opera Omnia", la Secțiunea „Poezia Centenarului Marii Uniri".

Premiul i-a fost acordat „pentru curajul de a edita și lansa poeți români", într-adevăr, un demers sinucigaș, într-o vreme în care visul și poezia parcă sunt în ilegalitate.

Vă reamintim faptul că anul trecut, la prima ediție, Ioan Romeo Roșiianu a obținut Premiul „Centenarul Marii Uniri", cel mai mare premiu, pentru „opera poetică, înalt profesionalism și merite deosebite în promovarea tinerilor scriitori".

Scriitorul băimărean este președintele Filialei Maramureș a UIOC, iar la festivitatea de decernare a premiilor din acest an nu a putut fi prezent, din cauza unor probleme de sănătate.

P.S. Se pare că proverbul conform căruia „nu poți fi profet în țara ta" este cât se poate de valabil și în zilele noastre!

Ioan Romulus ŞTER

Despre moartea scriitorilor

O neașteptată cercetare ne-o oferă Aurel Sasu, cu o banderolă funebră. Obiectul său: sfîrșitul vieții scriitorilor noștri. E cu putință ca imboldul lucrării să fi fost dat de existența unei similare cărți franțuzești, semnată de Isabelle Bricard, ***Dictionnaire de la mort de grands hommes***, apărută în 1995, tradusă de Adriana Liciu și Sorina Urdoi, sub titlul **Dicționarul oamenilor celebri în fața morții**, în 2001. Dar, după cum ne reamintește criticul, încă Montaigne medita la „un registru comentat al morților", iar Chateaubriand, la o „antologie a ultimelor cuvinte rostite de personajele celebre". Prin forța lucrurilor, o atare scriere are și un vector al senzaționalului. Mister în sine, moartea apare nu o dată în împrejurări nu tocmai limpezi, la intersecția dramatismului său intrinsec cu elemente pe care istoria literară caută a le preciza. Unii dintre oamenii noștri de litere au fost victima unor accidente (Mihail Sebastian, Laurențiu Ulici, Nicolae Velea, Dan Deșliu, precum și jertfele cutremurului din 1977: A. E. Baconsky, Alexandru Ivasiuc, Savin Bratu, Veronica Porumbacu, Mihai Gafița), alții s-au sinucis (Veronica Micle, Urmuz, Ilarie Voronca, Gherasim Luca, Paul Celan, Ion Stratan). Aflăm cu surprindere că și-ar fi găsit sfîrșitul așezîndu-se voluntar sub un ascensor și criticul Al. Protopopescu, boem înverșunat despre care știam că ar fi fost victima unei încăierări nocturne pe străzile bucureștene... Au existat însă și situații extravagante, precum cea a lui Dimitrie Stelaru, care n-a ezitat a-și înscena obștescul sfîrșit, prin intermediul ziarului **Semnalul**, în 1940: „Se deschid liste de subscripții pentru înmormîntare. Banca Națională oferă 2.000 de lei, **Universul literar** îl deplînge pe cel plecat tocmai cînd «trecuseră în rod pîrgurile». În tot acest timp, «decedatul» stă ascuns în casa unui amic. Cînd se arată lumii, colegii îngroziți îl privesc ca pe-o stafie". În treacăt fie zis, și Petru Vintilă a avut parte, într-o revistă timișoreană, de anunțul unui fals deces. Nu mică mi-a fost uimirea cînd, la puțină vreme, l-am întîlnit în Capitală, în carne și oase...

Un capitol tragic este, fără doar și poate, cel al victimelor politice. Prima ar putea fi indicată în persoana lui Nae Ionescu: „Cea mai populară explicație a morții lui Nae Ionescu este otrăvirea filosofului din ordinul lui Carol II. Otrava i s-ar fi injectat în țigări. Într-o primă variantă, otrava i-a fost administrată de un chelner de la Capșa, în alta, de Cella Delavrancea, ultima lui mare iubire. Petre Pandrea vine cu o ipoteză din aceeași categorie. Avînd gripă, filosoful își cheamă doctorul curant. În locul lui sosește un necunoscut, care-i face o injecție fatală. Tot din ordinul lui Carol? Nae Ionescu fusese implicat în demersurile de readucere a Regelui în țară, apoi tot el, raliat cu legionarii, devine militant activ pentru detronarea lui. În același spațiu de prezumție senzațională se înscrie și nota din 1938 a lui Vasile Băncilă: «Și pe Nae Ionescu îl vor ucide». O simplă bănuială? Mai explicit este eseistul în 1940: «Moartea lui a fost suspectă; dar, în fond, aceasta e mai presus de orice îndoială că sfîrșitul lui se datorează regimului pe care l-a avut în lagăr. Așa că, direct sau indirect, Nae Ionescu a fost asasinat» (**Nae Ionescu, 2001,** p. 238)". Nu peste multă vreme, regimul comunist s-a dezlănțuit împotriva oamenilor scrisului, din rîndul cărora selectează o serie de deținuți de conștiință. Unii își sfîrșesc zilele în temniță: Mircea Vulcănescu, Sandu Tudor, Radu Cioculescu, D. Iov, Vasile Militaru, Nicolae Batzaria (neuitatul Moș Nae, autor al cărților copilăriei noastre), cel din urmă nemenționat de Aurel Sasu. Destui suferă traumele prigoanei și ale închisorii, ruinîndu-și sănătatea în condițiile acesteia: Nicolae Steinhardt, Alice Voinescu, Ovidiu Cotruș. Ca și Vasile Voiculescu: „Scriitorul este condamnat la 5 ani temniță grea și alți 5 ani de degradare civică. (...) Eliberat la 30 aprilie 1962, a adus cu el acasă «Morbul lui Pott» (leziunea tuberculoasă la ultimele două vertebre ale coloanei). O intervenție chirurgicală nu mai era posibilă. Înfășat în ghips, la Spitalul Foișor, s-a stins într-o «baie de dureri», în noaptea de 25 spre 26 aprilie 1963".

O pletoră de speculații s-a lansat în legătură cu sfîrșitul lui Marin Preda. După cum precizează un „raport medico-legal al Procuraturii Sectorului 1 București", moartea i s-a datorat „asfixiei mecanice prin astuparea orificiilor respiratorii cu un corp moale, posibil lenjerie de pat, în condițiile unei come etilice. Coma apare obișnuit la o alcoolemie cuprinsă între 2,5 la mie și 5 la mie gr. și se caracterizează prin: somn profund, anestezie, dispariția reflexelor, hipotermie". Dată fiind notorietatea scriitorului, a intrat în joc o „mitologie populară", „o scenarită" lipsită de măsură. Autorul **Moromeților** ar fi fost „asasinat de o putere străină (varianta Aurorei Cornu, fosta soție a scriitorului, stabilită în Franța, din 1965). Prețul plătit pentru **Delirul**, din 1975, în urma căruia familia ar fi primit mai multe scrisori și telefoane de amenințare?". Sau ar fi fost victima unui „complot «împotriva ultimei rezistențe scriitoricești» (Florența Albu, **Zidul martor – pagini de jurnal**, 1970-1990, p. 187). Mult mai categoric este Ion

Caraion: «Marin Preda n-a murit cum se moare, mai devreme sau mai tîrziu, ci a fost omorît. Omorît, bineînţeles, la iuţeală, din dispoziţiile superiorilor Comitetului Central...» (**Tristeţe şi cărţi**, 1995, p. 29)". O altă versiune, oferită spaţiului public de Cezar Ivănescu, a fost „cea a «bandei lui Dinescu», a alcoolicilor de la Mogoşoaia, unde Marin Preda îşi petrecea majoritatea timpului, cei care l-au împins să moară, asasinii «unelte» în slujba Guvernului şi a Securităţii (**Pentru Marin Preda**, 1996, p. 147). Pentru această gravă învinuire, în 2008, Mircea Dinescu, membru în CNSAS, îl va acuza, la rîndul său, pe Cezar Ivănescu, de colaborare cu poliţia politică". Încă o explicaţie a „lichidării" prozatorului: aceasta „s-ar fi datorat atacurilor împotriva lui Eugen Barbu şi a revistei **Luceafărul,** sub influenţa unor elemente naţionaliste evreieşti (Ovid. S. Crohmălniceanu, Nina Cassian, N. Tertulian, Paul Georgescu şi soţia Eta Wexler)". Conform altei variante, Preda ar fi fost asasinat „pentru a i se confisca manuscrisele: însemnări zilnice, jurnale intime, documente provenite din arhivele naţionale, corespondenţă secretă, informaţii despre înalţi demnitari, strînse în vederea altor cărţi, note pentru volumul doi din **Delirul** etc. Pe bună dreptate se întreabă Aurel Sasu: „Să nu fi avut Securitatea atîtea alte modalităţi de a afla secretul unor documente?". Şi în fine, cea mai puţin plauzibilă interpretare: „pentru comentariul denaturat al realităţilor social-politice, pentru refuzul de a mai scrie în publicaţiile de partid, pentru denunţarea presei controlate şi, în general, pentru atitudinea duşmănoasă faţă de orice formă de şantaj politic". Nici mai mult, nici mai puţin! Să fi fost totuşi o încercare de reabilitare morală post-mortem a autorului atît de aservit regimului care l-a copleşit cu favoruri?

Dar marile enigme rămîn altele. De ce a murit Eminescu? Din pricina unei (unor) boli controversate sau ar fi fost şi el... asasinat? „La 28 iunie 1883, Mihai Eminescu a fost internat la Institutul «Caritas» al doctorului Al. Şuţu, din Bucureşti, bolnav fiind de «sifilis cerebral netratat», şi după o tiradă politică la Capşa, încheiată cu o ameninţare la adresa regelui Carol I (poetul avea un pistol asupra lui). Boala de care suferea era «o fatalitate ereditară», zice Titu Maiorescu. De aceeaşi părere sunt I. Negruzzi şi I. L. Caragiale («...a căzut sub loviturile vrăjmaşului pe care-l purta în sînu-i încă din sînul maicii sale»). A. D. Xenopol e mai direct: nu boala, ci «nebunia era în familia lui»". Dar s-a ivit mai recent o opinie a „complotului" care pare complet intenabilă: „Ideea de cel mai mare bolnav al literaturii române şi chiar de victimă a unei conspiraţii sunt două extreme între care fiecare şi-l imaginează (reconstruieşte) pe Eminescu după plăcerea şi după voia înţelegerii lui". Cîţiva comentatori „înclină să creadă că internarea lui Mihai Eminescu la Institutul «Caritas», în 28 iunie 1883, ar fi fost o «decizie politică» şi o «acţiune secretă» (C. Cernaianu), în vreme ce alţii (D. Vatamaniuc) merg mai departe: în ospiciu, poetul era un «deţinut politic»". Argumentele? „În diplomaţia românească tocmai se făceau eforturi pentru încheierea unui Tratat secret cu Austro-Ungaria şi Germania. Îngrijorat de soarta ardelenilor, Eminescu denunţă, fireşte, aceste periculoase jocuri politicianiste. Concluzia? Trebuia lichidat, folosind, într-un complot de mari dimensiuni, arma detenţiei psihiatrice". Cum am putea crede cu seriozitate că acest simplu om de litere, nu om politic, nu plutocrat, ar fi devenit ţinta unui oribil asasinat, pus la cale de Titu Maiorescu, I. C. Brătianu, Mite Kremnitz, cu implicarea regelui Carol I, dar într-un fel şi a împăratului Franz Iosif?! Aparent suspect ar fi faptul că, în chiar „ziua internării poetului în ospiciu, are loc şi o percheziţie la Societatea «Carpaţii», înfiinţată la 24 ianuarie 1882, cu scopul declarat al luptei împotriva imperiului şi al realizării Daciei Mari. Organizaţia, se zice, era infiltrată şi condusă de agenţi ai Vienei". E drept că Mihai Eminescu era membru al ei, dar alături de I. Slavici şi „Titu Maiorescu (cel care împărtăşea idealurile poetului sau cel care organiza complotul împotriva lui?)". Fantezie curată! Mult mai firească e opţiunea lui Aurel Sasu pentru informaţia potrivit căreia motivul ultim al morţii poetului a fost „endocardita, boală infecţioasă extrem de periculoasă, diagnosticată cu mult timp în urmă de profesorul N. Tomescu (concluzie la care subscrie şi doctorul Ion Nica, în volumul **Mihai Eminescu. Structura somato-psihică**, din 1972)". O probă în acest sens o constituie autopsia săvîrşită la 24 de ore după stingerea Luceafărului, la Spitalul Brâncoveanu, de către „profesorii Alexianu şi Al. Şuţu, în prezenţa primului procuror al Tribunalului Ilfov, inspectorului de Poliţie şi a secretarului general al Ministerului Instrucţiunii Publice".

Nu mai puţin provocator ni se înfăţişează sfîrşitul lui Nicolae Labiş: „Moartea niciunui scriitor n-a trezit atîtea suspiciuni, n-a fost atît de mediatizată, n-a produs atîtea emoţii şi legende, perpetuate pînă astăzi într-o literatură de incriminări, speculaţii şi scenarii ale asasinatului politic." Desigur, cu excepţia morţii lui Eminescu! Să fi fost evenimentul din 9 spre 10 decembrie 1956 „un «absurd accident de tramvai» (Gheorghe Tomozei), o «odioasă înscenare» (Irimie Străuţ) sau un «asasinat politic» (Cezar Ivănescu)?" Ultimele două scenarii se pot contopi. Credem că e foarte plauzibilă teza asasinării poetului devenit incomod pentru regim. Iată o relatare a Mioarei Cremene, bizuită pe o confesiune a acestuia, aflat pe patul de moarte: „Labiş avea securistul lui care-l fila, care securist se urcase în tramvaiul 13 prin uşa din faţă a remorcii, şi, văzînd că la uşa din spate a vagonului Labiş şovăia să urce, de frică să nu-l scape din filaj, a sărit din tramvai, s-a ciocnit de Labiş, care din izbitura neintenţionată (?) a securistului, a nimerit sub tramvai. Acest securist a venit la spital la Labiş să-i ceară o declaraţie în care poetul să specifice că nu are nici o pretenţie bănească sau de orice fel, declaraţie pe care Labiş a iscălit-o cu nonşalanţă, această declaraţie servindu-i securistului să-l disculpe personal pe linie de serviciu, dar şi să apere instituţia de orice bănuială de asasinat..." Odioasa instituţie îşi lua aşadar odioase măsuri de precauţie. Fapt coroborat cu un text al lui Mircea Zaciu, din **Jurnal** (III, 1996, p. 332), consemnînd o mărturie a lui Mircea Dinescu: „Prin 1972, Zaharia Stancu, într-un acces de sinceritate şi patetism, mi-a povestit că Labiş, pe patul de spital, cu şira spinării fracturată, era vizitat nu numai de medici şi prieteni, ci şi de lucrători ai Ministerului Afacerilor Interne, ce încercau să-i smulgă în acea agonie numele celui ce-i scosese peste graniţă două poeme, apărute în înfierbîntata

Budapesta a anului de grație '56. «Și-n seara cu tramvaiul a fost urmărit, domnule Dinescu, da, da, urmărit. Ajutat să cadă, puțin. Nu mult. Foarte puțin. Între vagoane, domnule Dinescu, între vagoane»". Nu e defel imposibil. Autorul **Luptei cu inerția** marșase pe drumul a ceea ce s-a numit ulterior disidență, văzîndu-se ca urmare sever admonestat, inclusiv de către președintele de atunci al Uniunii Scriitorilor, Mihai Beniuc. Îmi îngădui a adăuga o constatare personală. Un alt indubitabil supraveghetor din partea Securității al lui Labiș era „amicul" său care-l urmărea cum o umbră, Aurel Covaci. Defel întîmplător, Covaci s-a plantat lîngă patul pe care agoniza poetul, transcriind versurile ultime pe care i le dicta acesta. Am locuit cu ambii cîteva luni, în 1954, în camerele vecine ale Școlii de Literatură, aflate în clădirea fostului muzeu „Toma Stelian", actualmente sediul PSD. Aurel Covaci a mimat la început o „amiciție" și față de subsemnatul, profitînd de circumstanța că veneam amîndoi din Oradea, pentru a afla ce lecturi prefer, care sunt scriitorii interbelici pe care doresc a-i cunoaște personal, ce rude și cunoștințe am la București etc. A se vedea și punctul de vedere al lui Paul Goma, coleg de an cu mine, cazat de asemenea în căminul Școlii, asupra conduitei cel puțin suspecte a lui Covaci. La ședința de pomină din Ajunul Crăciunului 1954, cînd m-am văzut exmatriculat, declarat „dușman al poporului", pentru că îi vizitasem pe Arghezi și pe fosta soție a lui E. Lovinescu, „amabilul" concitadin a întors foaia. Cine credeți că a rostit rechizitoriul inflamat împotriva mea? Aurel Covaci! Cînd l-am întrebat a doua zi cum de s-a putut preta la așa ceva, mi-a răspuns impasibil: „Am vorbit pentru că te cunosc mai bine și cineva trebuia să aducă argumente pentru pedeapsa ce ți s-a pregătit". Amintiri...

Gheorghe GRIGURCU

Aurel Sasu: **Cum mor scriitorii români**, Casa Cărții de Știință, 2017, 304 p.

Prozatori la început de secol și mileniu...

Cu această carte, *Prozatori români în primele două decenii ale mileniului III**, Aureliu Goci se apropie de realizarea unei istorii a literaturii române pentru perioada de la sfârșitul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, întrucât această lucrare este precedată de alte două cărți pe această temă: *Prozatori români la frontiera dintre milenii* (2003) și *Prozatori români la frontiera mileniului* (2009).

Deocamdată, cartea rămâne la nivelul unei antologii comprehensive, căci autorul a reunit doar o parte dintre autorii de la intersecția mileniilor, ale căror volume au ajuns în mâna și sub ochii săi, dată fiind circulația defectuoasă a cărții în noile condiții milenariste, suficient, totuși, pentru o „ochire retrospectivă", necesară pentru a fixa dominantele prozei românești în perioada delimitată. Este aceasta o chestiune pe care, tangențial și indirect, o încondeiază însuși Aureliu Goci în *Argument*, atunci când vorbește despre *paradoxurile* literaturii: „...deși fenomenul lecturii se restrânge, numărul editurilor și al autorilor publicați pare în creștere".

Provocarea criticului Aureliu Goci vizează însă independența discursului critic. Poate fi citită o astfel de carte doar pentru plăcerea lecturii? Îl poate interesa și încânta pe cititor? Cred că Aureliu Goci are în minte, atunci când își construiește discursul, această posibilitate care i-a frământat dintotdeauna pe criticii literari. *Prolegomene*-le

cu cele nouă subcapitole pot fi citite, cu siguranță, și independent, exclusiv pentru plăcerea de a urmări freamătul ideilor și de a vedea ridicându-se capitelurile prozei românești contemporane.

Criticul nu are pretenţii de exhaustivitate, dată fiind amplitudinea fenomenului literar, „foarte bogat şi extins geografic, inclusiv în ţările şi continentele locuite de grupuri de români". Se scrie mult, poate și bine, dar capodopera întârzie. Aureliu Goci pune astfel problema: „Capodopere nu mai apar sau nu mai ştim noi să receptăm capodoperele?" Ei, iată o întrebare cu adevărat provocatoare! Aceasta ar putea însemna că autorii asupra cărora s-a oprit - 18 doamne și 40 de domni prozatori, în secțiuni separate, care va să zică! - sunt virtualii autori de capodopere!

Criticul şi istoricul literar Aureliu Goci construieşte lucid şi raţional pe structuri personale, urmărind, aşadar, revelaţia capodoperei – *geneze şi metamorfoze*, făcând o „scurtă incursiune" în secolul al XX-lea, pentru a afla rădăcinile ce nutresc literatura începutului de mileniu. Secolul al XX-lea îi pare „jumătate modern, jumătate postmodern", cu preferinţe pentru roman, al cărui limbaj a devenit „*formator* al structurilor umane", faţă de cel *formativ* de secol XIX. El remarcă „osatura rurală", „romanul spiritului totalitar", „romanul experienţelor psihice", pentru ca postmodernismul să releve o „confuzie între realitatea textualizantă la modul jurnalistic şi domeniul imaginar".

În roman şi în proza scurtă se reflectă istoria, realitatea, mitul, imediatul, interioritatea, fantasticul, autoreferenţialul. Pentru perioada la care se referă Aureliu Goci, romanul care să individualizeze epoca nu a apărut, *prelungirile* secolului al XX-lea fiind încă rodnice. Secolul XX a fost *secolul romanului*, într-o literatură ca a noastră, „centro-poetică". Romanul mileniului III va exista „prin conexiuni cu alte forme de percepţie", unele previzibile, deduse din preeminenţa vizualului, consecinţă a „misticii imaginii", dar nerealizate în fapt, un exerciţiu fiind „variantele videografice" care au înlocuit „vechiul cult al cuvântului".

Proiecţiile critice ale lui Aureliu Goci identifică exact dominantele, „noua structură" care-şi caută încă structurile: „În noul mileniu, proza se eseizează în foarte multe cazuri, iar romanul pendulează între reportajul imaginar, proiecţia ficţională şi construcţia-dezbatere", ceea ce determină reorientarea discursului critic, „în cadrul fenomenului de autoconştiinţă generată de socializarea percepţiei". Există, pe de altă parte, şi următoarea posibilitate: „Poezia, proza, critica, teatrul, ca toate construcţiile lingvistice, îşi epuizează după un timp posibilităţile combinatorii şi, deci, posibilităţile de noutate absolută. Se sintetizează lucruri vechi, au loc permutări de module narative, pastişe, imitaţii ironice, textualizări care conduc, aparent, la alte opere, dar, după nivelarea entropică, structurile devin deductibile. În acest caz, trebuie descoperit «codul generic» secret al componentelor ce prezintă similitudini cu tradiţia".

Romanul a evoluat de la „realismul întunecat" al secolului al XX-lea la „realismul scriptural" de astăzi, pe acest drum schimbându-se generaţiile. Prozatorii de azi, de la intersecţia mileniilor şi secolelor, sunt încă sub „emblema" optzeciştilor: textul autoreferenţial şi autoreflexiv, ironie şi livresc, tendinţă de eseizare şi „comentariu în comentariu", caracteristici care au revitalizat povestea şi au pus în discuţie relaţia creaţie-creator-receptor.

Accesul la internet, cibernetizarea comunicării şi-au pus pecetea asupra literaturii. Consecinţele nu sunt extraordinare. „Cel mai rău din acest proces de reconversie virtual-cibernetică", opinează Aureliu Goci, „au ieşit literatura, adică opera de ficţiune, şi artele pretenţioase – teatrul, artele plastice, cărora libertatea de expresie le prinde bine", nu însă şi „pierderea interesului faţă de costurile artei, din partea unor instituţii sărăcite şi devenite obtuze la vârf".

Perioada de după 1989 şi până acum nu este, totuşi, o perioadă relevantă pentru un gen proteic precum romanul. Surprizele nu sunt excluse.

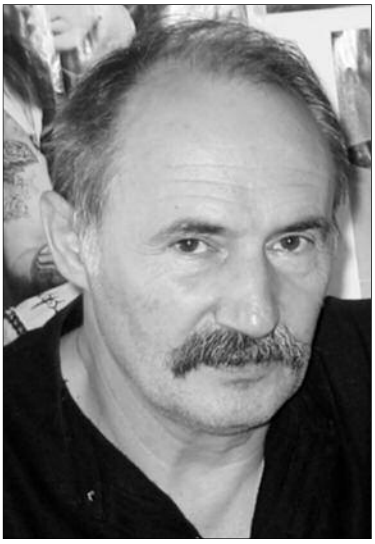
Din această panoramă a prozei contemporane, reţinem la „proza feminină" (a se înţelege: proza scrisă de femei) pe Gabriela Adameşteanu, Mihaela Arbid Stoica, Gabriela Banu, Izabela Brănescu, Melania Cuc, Vasilica Ilie, Angela Dina, Elena Ionescu Colcigeanni, Elisabeta Iosif, Catia Maxim, Herta Müller, Ştefania Oproescu, Camelia Pantazi Tudor, Mariana Petrescu, Doina Popescu Brăila, Eliza Roha, Maria Mona Vâlceanu şi Ana Dobre; iar la „prozatori români" pe Mihai Antonescu, Aurel Antonie, Constantin Argeşeanu, Ioan Barbu, Florin Ciocea, Mircea Cărtărescu, Nicolae Dabija, Puşi Dinulescu, Dumitru Augustin Doman, Ştefan Dorgoşan, Alexandru Ecovoiu, Nicolae Dan Fruntelată, Horia Gârbea, Mihai Grămescu, Emil Lungeanu, Dan Lungu, Norman Manea, Ştefan Mitroi, Gh. Andrei Neagu, Geo Naum, Fănuş Neagu, Dumitru Popescu, Petru Popescu, D.R. Popescu, George Rizescu, Dinu Săraru, Paul Sârbu, Constantin Stan, Dan Stanca, Gheorghe Stroe, Viorel Ştirbu, Constantin Turturică, Eugen Uricaru, Florin Anghel Vedeanu, Corneliu Zeana, Răzvan Nicula. Posibile capodopere: Nicolae Dabija, *Tema pentru acasă* (ediţia a opta, 2016), şi Alexandru Ecovoiu, *Saludos* (1999).

Cei 58 de scriitori se bucură de comprehensiunea criticului, de empatia şi de exigenţa sa, în efortul de a construi tabloul critic al prozei româneşti, în ciuda dificultăţilor, provenind din faptul că fenomenul este viu, în desfăşurare, dinamic, iar privirea obiectivă a criticului are nevoie de o aşezare a lucrurilor. Demersul lui Aureliu Goci este nu numai lăudabil, ci şi admirabil, prin capacitatea de a surprinde părţi ale esenţialului într-o fluctuaţie permanentă de forme şi construcţii. A scrie o carte de acest gen înseamnă a fixa clipa de literatură.

Ana DOBRE

9 decembrie 2018

* Aureliu Goci, *Prozatori români în primele două decenii ale mileniului III*, Editura Betta, Bucureşti, 2018

Virgil DIACONU – convorbiri cu scriitorul Viorel SAVIN despre poezia, critica și viața literară contemporane

«Mă oripilează nesiguranța principiilor estetice ce guvernează inițiativele unor decidenți din spațiul literar»

Virgil Diaconu: *Încep „cu începutul”... Cum a debutat dramaturgul, poetul și prozatorul Viorel Savin? Greu? Ușor? L-a ajutat cineva? Cum erau debuturile înainte de Revoluțiune față de cele de azi?*

Viorel Savin: Debutul literar, dependent și-n trecut de condiționări estetice, nu era cine știe ce problemă. Din motive de declarată *„democratizare a culturii”* - îți cer scuze pentru folosirea inevitabilă a limbajului de lemn! -, nu se oficializase încă „o sită deasă”, precum mai încoace, cea a Cântării României, prin care să fie cernuți și debutanții. Așadar, cu puțin talent exersat decent pe o temă ideologic benignă (nu neapărat scorțos-partinică precum cea din *„**Strungul, plugul și condeiul s-au pornit să chiuie/ Și-au pus flori la pălărie și văzduhul țiuie/ Chiuie de bucurie**...”*, a Mariei Banuș!), puteai ieși relativ ușor „în lume”. Abia ulterior, și proporțional cu creșterea notorietății, deci a creșterii influenței tale asupra celor din jur, parcursul literar propriu devenea dificil și... teribil de complicat. După debut (literar, scenic, muzical, plastic etc.), intrai imediat în evidențele „vigilenților” de la Partid, de la Sindicat și de la Securitate - pentru ei, tu devenind subiect important și obligatoriu de ținut sub observație. Ți se evaluau declarațiile publice, potențialul, relațiile private, colaborarea cu organele, iar în funcție de rezultatul acestora, negru sau roz, erai marginalizat, înfierat, ostracizat, sau... (răs)plătit. Pentru scriitorul *„angajat pe drumul construcției socialiste multilateral dezvoltate”*, (răs)plata era uriașă: recunoașterea talentului prin primirea în U.S.R., urmată apoi de acordarea de premii, de burse de studii, de călătorii stipendiate în străinătate, de concedii „de creație” plătite în cele mai celebre stațiuni din țară etc., etc. Scriitorul *„angajat”* ducea, ca să zic așa, o viață... ca în rai! Cu precizarea pentru neștiutori că *în raiul comunist*, spre deosebire de intrarea *în raiul creștin,* accesul se făcea „tovărășește”; adică, numai pe bază de păcat dovedit! Și totuși, „raiul” ăla a fost ticsit!

Eu am debutat în 1962 - eram student la Iași -, în cadrul unui concurs organizat în țară de Casa Centrală a Creației, cu schița *„Sticla”*. În afară de premiul imens - cât vreo trei salarii de-ale tatălui meu! -, pe care l-am topit în două săptămâni la restaurantul Victoria, de pe Lăpușneanu, cu Paul Drumaru, cu Adi Cusin, cu Mircea Filip, cu Ion Chiriac, cu Regvald Richard și cu alți câțiva veleitari ieșeni ai momentului, premiul acela nu mi-a adus nimic bun. Nu mi-a deschis drumul către revista *„Iașul literar”* - *„Lașul literar”*, cum îl gratulam cu convingere în conversații particulare -, și nici nu mi l-a bătătorit către altele: succesul personal negonflat cu „ajutoare” devine suspect: provoacă mirare și convoacă contestații. Abia în 1969, George Bălăiță, ca să arate celor de la Partid, care tocmai îmi întocmeau un dosar de excludere, că eu, totuși, însemn ceva, mi-a publicat în „Ateneu” nuvela *„Contrapunct”* - schimbând, din prudență, titlul original al textului, *„Dreptatea cocoșată se cheamă whisky and soda”,* cu denumirea modalității de construcție a acestuia.

Da, George Bălăiță m-a ajutat. Cu mare folos!

V.D.: *Cum ți se par poezia, proza și dramaturgia de astăzi? Sunt ele reușite din punct de vedere estetic? Sunt nereușite? Ce te deranjează la cărțile de poezie, proză, sau la dramaturgia de astăzi?*

V.S.: Răspunsul ar putea fi lung cât o carte, dar „spațiul” acordat fiind mic, sintetizez crud: poezia, proza și dramaturgia de astăzi, cu rare excepții, par năuce; și sunt năucitoare prin lipsa lor de program. Orice s-ar susține, nu poate fi demonstrat că există un principiu moral-estetic unificator și că lumea literară nu ar fi împărțită formal, contabilicește, pe decenii (!?) - cu consecința că așa-numitele „generații”, ilogic, dar din necesități de supraviețuire colectivă, își arogă „misiuni”, „direcții” și... dăinuiri „ca atare” în istorie. A se vedea așa-zisa „generație ’80”, care s-a aglutinat exclusivist - nu, n-am zis cvasimafiot, dar... tot o s-o trag pentru delictul de opinie! - și dictează moral, estetic, iar mai nou chiar administrativ, în piață.

Mă deranjează, desigur, haosul creat în literatură de lipsa unei atitudini concertate, obiective și ferme față de neaveniți,

dar mă oripilează și evidenta nesiguranță a principiilor estetice ce guvernează inițiativele unor decidenți din spațiul literar. Exemplific cu mai noua apariție, he, he!, „extraordinară pe firmamentul literaturii române”, a unui ins pe numele lui **Tedy Arman** - luat cu mare entuziasm estetic în brațe de către prietenul meu, poetul Adrian Alui Gheorghe, și de editura Charmides: *„Tedy Arman a deschis cutia Pandorei din poezia actuală!...”*, se scrie pompos pe coperta a IV-a a volumului său, *Biela*. I-auzi, frate!?... Ne-am pricopsit?, m-am întrebat, și în 3 ianuarie 2018 i-am scris cu grabă lui Adrian, înainte de apariția viitoarei celebre cărți, citez parțial: *„Cu privire la Tedy Arman - apropo: dezchiloțarea în media poate produce un anumit gen de notorietate!? -, citeşte, te rog, cu detaşare obligatorie, epistola din agrafă!”* Iar în epistolă, apropo de așa-zisele „poeme concrete” ale lui T.A., scriam:

„Dragul meu Adrian, Urăsc să destram iluzii, dar... „poezie concretă” - după cum îi spune Tedy Arman, cetăţean cu mare succes poetic prin Germania, Israel şi acum şi prin România - eu practicam/experimentam de mult! Rogu-te, nu te supăra...! Pentru a nu exista vreo îndoială exemplific, extrăgând un „poem concret” - transcris în proiecţie scenică -, din paginile 56 - 58 ale volumului meu GREŞEALA, publicat la Cartea Românească în 1997 (a se compara acesta cu „Negresa” etc., paginile 53 - 81 din volumul „Biela”):

BĂRBATUL *(întâi timid, apoi hotărât, aruncându-se ca într-o apă necunoscută. Aceleaşi gesturi, de parcă ar dirija):*

...Se ia din coteţ un purcel potrivit
pentru câte tacâmuri
punem
la masă...
ELENEPELE *(se leagănă în ritm).*
BĂRBATUL:
Se curăţă dragul de el
şi se spală
apoi se spintecă iute de-a lungul
în bucăţi groase de cinci centimetri
se pun acestea-ntr-o oală
se stropesc cu vin din cel alb cu măsură
supă tot pe atâta şi zeamă
de la patru lămâi... Etc., etc.” – întrerup citatul.

Şi mai scriam în îndreptăţit frustrata mea epistolă împănată cu texte/dovezi: *„În legătură cu «poezia concretă» mai pot indica «Istoria lui Melec Purtătorul de Nucă şi de Nyvas în Cretinozauria», din vol. «Evanghelia eretică», ed. I, Junimea, 2000. Ediţia definitivă la Princeps Edit, 2017. Însă «încăpăţânarea» de a produce «poeme concrete» îmi poate fi descoperită şi în volumul «Exilat în strigăt», ed. Valman, 2011, pag. 44, dar şi în romanul «Cinesunta - fata cu trecutul amputat», Junimea, 2017, la pag. 153 – 154.* Etc.”

Adrian mi-a răspuns, citez selectiv: *„La mulţi ani, dragă Viorel! Am citit / recitit paginile tale. Impresionante textele tale, deschizătoare de căi poetice post/avangardă, evident. Asta nu îl exclude pe Tedy. Dimpotrivă. T. A. demonstrează o conştiinţă poetică. Sunt multe de spus, o parte le-am spus în textul de deschidere! Pace! Îmbrăţişări!”* Nu am avut succes cu dezvăluirea imposturii și a nonvalorii: volumul a apărut.

Nu trăiesc dezamăgiri de răzeș deposedat de pământ, dar a declara o asemenea categorie de texte, pe care eu de multă vreme, și numai din motive de strategie estetică, le alcătuiam/alcătuiesc, ca fiind poezie autentică de cea mai aleasă calitate, nu arată decât că barca axiologiei literare este guvernată de haos și că, amar de soarta ei!, plutește în derivă.

Ce mă deranjează la cărțile de poezie, de proză și de dramaturgie? Faptul că seamănă prea mult între ele (cu minunate excepții, totuși!) și că nu-și stabilesc ținte folositoare speciei noastre nenorocite. Da, literatura, cred eu, trebuie să aibă un scop. Dar poeții forțează limba, confundând lipsa de coerență și de înțeles cu profunzimea etc., etc., prozatorii forțează fruntariile originalității în disprețul coerenței și stilului propriu, dramaturgii, atâția câți mai sunt, cu excepția lui Vişniec și a încă vreo doi, își umplu volumele cu texte care, înscenate, alungă definitiv spectatorii din săli... (În general, în întreg perimetrul literaturii, „povestea”, cu „cauza” și cu „scopul” ei cu tot, se află în suferință. De aici, după culpabila, tembela și continua decimare a cititorilor și a spectatorilor, concluzia defetistă: cartea este condamnată la dispariție).

V.D.: *E condamnată la dispariție din cauza creatorilor proști. Ai publicat în anul 2018 volumul „Ca viermele în hrean. Amintiri necenzurate”, în care publici, pe 260 de pagini, o parte din dosarele de la CNSAS. Ne poți spune, și aici, care au fost turnătorii tăi și ce consecințe ai suportat în urma fidelității lor față de politica acelor vremuri?*

V.S.: Eu, și înainte, dar și după „Revoluțiune” - după cum ironic o alinți -, am trăit și încă trăiesc „ca viermele în hrean”; adică, al naibii de complicat. Iar volumul în legătură cu care mă chestionezi, fiind proiectat în secret, dar construit ostentativ (amintiri, imagini, citate, documente oficiale, note informative - unele olografe -, cronologii etc.), ca un „antiroman autotelic” - în forul interior am dreptul la propriile mele definiții! -, demonstrează peremptoriu aceasta. Gruia Novac de la *„Baaadul literar”* spunea că volumul este jurnalul unui „martiriu”. Nu știu dacă am dreptul să-mi arog, în urma celor trăite, un asemenea grad (rang?) de îndurerare, dar știu că am făcut efortul de a-mi inventaria cinstit o bună parte din loviturile zdravene pe care viața mi le-a aplicat: în partea I a volumului sunt expuse succint cele suportate după delimitarea de „alergăreții care au ajuns primii în balconul Consiliului Județean” și după ce am refuzat Certificatul de revoluționar, în partea a II-a este detaliat Dosarul de Urmărire Informativă „SOREL”, iar în Partea a III-a, în Addenda, sunt prezentate documente și texte lămuritoare pentru primele două părți.

Ca să divulg în acest interviu numele unor personaje notorii, dar neștiute/necunoscute de public ȘI CA prolifici turnători ai Securității, ar fi contraproductiv pentru parcursul cărții. Să dăm șansa cititorilor să descopere, citind-o, câteva lichele așa cum au fost; în propria lor intimitate pestilențială, care le întreținea amăgirea că delațiunea este calea reușitei. Ce pot spune însă „cu cartea pe masă”, cum se zice, este faptul că Securitatea arondase bietei mele existențe nu mai puțin de șapte informatori vajnici și cinci sau șase ofițeri superiori! Ce făceau, de fapt, informatorii? Turnau. Ce făceau ofițerii? Îndosariau. Ce făceam noi, ceilalți, indivizii masificați și manipulați cinic prin frică? Așteptam. Așteptam ca Partidul-Stat... să ne mai dea „ceva”!? Ceva ce credea El că trebuie să ne dea într-un segment sau altul al existenței. Unii dintre noi așteptau tremurând. Îndeobște, aceștia erau lăsați în pace. Alții așteptau vociferând. Aceștia erau înghesuiți, pentru a „convinge prin exemple”, în lagăre de muncă și în pușcării. Iar ceilalți, cei care acționau ascuns, fără efecte neapărat vizibile în societate, dar acționau, deși timid, la nivelul demnității și convingerilor lor, erau CĂUTAȚI, IDENTIFICAȚI și SUPRAVEGHEAȚI cu obstinație. Fiindcă aceștia erau considerați periculoși tocmai prin ceea ce ar fi putut induce, provoca sau iniția neconvenabil într-un anumit context politic.

În trecut mi-au făcut mult rău mai ales „prietenii apropiaţi”. Un exemplu: finul meu (ăstuia îi dau numele: Geirun Ţino, regizor), refugiat, chipurile, în Occident, pentru că i se interzicea în România „să se exprime artistic” – acum aflat mare sculă culturală europeană, decorat de guvernele României și Austriei pentru binele făcut celor două naţiuni!? -, sub numele de cod Alexandrescu m-a turnat copios timp de trei ani! Un altul – acoperit Candrea! -, pe care l-am ajutat din plin, chiar şi material, a confirmat Securităţii că... ascultam Europa liberă! Alt „bun prieten” mă pâra că scriam o piesă de teatru în care aduceam grave prejudicii imaginii *„Înaltei Personalităţi”* (lui Ceaușescu), în care comparam propaganda PCR cu cea fascistă... etc., etc. E greu să uit că, sub diverse forme, beneficiari mai mici sau mai mari ai regimului trecut m-au urmărit, mi-au interzis să intru în Uniune, iar, lovitură devastatoare, în 1985 m-au scos din programele celor patru teatre care mă incluseseră simultan în repertoriile lor! Dovezile sunt în carte, iar prezenţa lor desigur că îngrijorează câţiva nemernici.

V.D.: *Pe 15 ianuarie i s-a înmânat lui L.I. Stoiciu Premiul Naţional de Poezie Mihai Eminescu pentru Opera Omnia. Chiar merita el acest mare premiu? Iată ce declară chiar el despre calitatea poeziei pe care o scrie, în interesanta revistă „Expres cultural” (nr. 3, martie 2017), unde are rubrică permanentă:*

„N-am nicio reţetă de «carte bună». Personal, mă dau cu capul de pereţi să găsesc o «formulă de carte». Am tot mărturisit: eu scriu spontan şi scriu numai pentru sertar, de aceea nu am nicio presiune atunci când scriu, scriu slab, cel mai adesea mă repet exasperant, rar pot să aleg un poem bun, care să fi rezistat în timp. Pentru o carte, normal că dau buzna peste poemele din sertar (...), le recitesc şi constat că e dezastru, n-am ce să pun deoparte... În această situaţie sunt şi azi, motiv să intru în depresie. Ratez apariţia unui nou volum de versuri. (...). Totuşi, am 67 de ani, poate e cazul să pun uneltele în cui, dacă în sertar am numai maculatură. Sufăr enorm că am pierdut vremea scriind versuri care nu-mi mai spun nimic la recitire.”

V.S.: Foarte corect formulată întrebarea. Căci lui LIS **„i s-a înmânat”**, nu **„i s-a acordat”** acel Mare Premiu. Două voturi din şapte?, să fim serioşi! Premiul „i s-a înmânat” în logică pur birocratică, spre marea pagubă a decenţei imaginii sale! După ce a bine cunoscut „metamorfozele” Premiului ridiculizat deja prin acordarea acestuia „vizirului” Gabriel Chifu, LIS inspirat şi demn ar fi să-l refuze, cu argumente generate de conservarea onorabilităţii Uniunii. Poate a făcut-o, până la apariţia acestui interviu, sper!

Despre valoarea poeziei lui se poate discuta, şi se va discuta mult, însă „a discuta acum”, legat de Premiul Eminescu, prea ar părea... prilej căutat de controversă. Totuşi, dacă în „afacerea Abăluţă” vrem dinadins să vorbim despre el, cu scopul altruist „de a curăţa ceva în Uniune”, atunci, spun simplu: în această halima, LIS nu reprezintă decât un detaliu; este un nevinovat căzut în laptele acrit al breslei reorganizate după tiparul unui partid politic. Vezi modificarea Statutului pentru multiplicarea numărului de mandate „prezidenţiale”, „asigurarea” dreptului întregului popor scriitoricesc de a-şi desemna Preşedintele prin alegeri organizate „la firul ierbii”, în Filialele tutelate de baroni literari loialişti etc., etc., etc. În întâmplarea tragi-comică de la Botoşani, asemănătoare oarecum cacealmalei „completurilor de cinci” din Justiţie, trasă în favoarea unora pe motivul pur formal că unul dintre egali nu a fost ales aleatoriu, s-a decis, tot „pur formal”, că Marele Premiu se acordă... **nu neapărat** pentru valoarea Operei unui scriitor, ci... **pentru prezenţa lui la paranghelie!** Dacă LIS ar fi avut vreo problemă de deplasare, dacă ar fi deraiat trenul în care călătorea fericit, spre Botoşani, ca să îşi ridice confirmarea supremă a efortului său creator, şi nu s-ar fi putut prezenta „în persoană”, ce ar fi decis organizatorii? Împărţirea Premiului următorilor de pe listă? Deşi voturile fuseseră efectiv consumate cu privire numai la **„certitudinea valorii”?** De râsul curcilor! Bob Dylan, invitat să-şi ridice distincţia, considerând „festivitatea ca atare” caducă, nu s-a prezentat; şi totuşi, a primit Premiul Nobel! Însă la nivelul acela, individualităţile nu-şi negociază cu disperare şi fără scrupule posteritatea, ci şi-o clădesc!

V.D.: *Ce părere ai despre marile premii literare de la noi? Sunt premiaţi într-adevăr cei mai buni poeţi/scriitori, sau mai degrabă favorizaţii unei anume generaţii, să spunem cei aflaţi la putere acum? Cum îţi explici faptul că cele mai multe premii literare merg la generaţia optzecist-postmodernistă şi doar o mică parte la poeţi mai mici sau mai mari ca vârstă decât optzeciştii? Dacă la putere ar fi poeţii douămiişti, crezi că poeţii optzecişti ar fi în continuare la fel de premiaţi ca acum? Ţine cont că peste 15 ani douămiiştii vor deţine puterea administrativă în USR...*

V.S.: Răspunsul corect se află în însăşi întrebare: da, sunt superfavorizaţi - călătorii, burse, traduceri, publicitate encomiastică în publicaţiile de curte! - şi premiaţi cu precădere „reprezentanţii” unei anume generaţii: generaţia optzeci, despre care, mai înainte, am avut prudenţa să nu zic că s-a aglutinat „mafiot”, ci „exclusivist”, şi că dictează (i)moral, estetic şi chiar (păgubos) administrativ, în piaţă. Până şi contabiliceasca împărţire a contemporanilor pe generaţii este folosită în interesul „generaţiei de aur”, excluzându-i pe cei neagreaţi sau insubordonabili. Eu am debutat în 1962, dar... nu fac parte din ***„generaţia '60”!*** Şi nici din ***„generaţia '70”*** nu fac parte, deşi în 1969 am „redebutat” în revista *„Ateneu”*, iar între 1973 - 1978 mi s-au jucat nu mai puţin de trei piese de teatru: *„Proprietatea dv.”* (regizor Gh. Teaşcă), *„Fratele meu mut”* (regizor Val Mănescu), *„Jocul de dincolo de ploaie”* (regizor Valentin Perciun), fără a mai contabiliza şi că în 1979 mi s-a tipărit la Editura Eminescu piesa de teatru *„Bucuria de a fi îndurerat la Tomis”*, care, ulterior, a fost jucată la Teatrul Naţional al Radiodifuziunii Române (regizor Cristian Munteanu) şi la Teatrul de Stat Constanţa (regizor Liviu Manolache)! Cât despre adăugarea mea ***„generaţiei '80”,*** în mijlocul căreia am recoltat ceva lauri, nici nu se pune problema, căci, nu-i aşa?, datorită vârstei, ca scriitor nu pot face parte decât... din ***„generaţia '60”!*** Cine şi ce poate să le facă? Nimeni şi nimic peste voia lor!

În anii din urmă am trimis la *„România literară”* vreo patru propuneri de publicare, dar G. C. nu m-a cinstit măcar cu răspuns de refuz - evitând, astfel, constatarea flagrantului de inimiciţie? Este adevărat că nu am apelat la niciun *căpitan paşă* din teritoriu, ca să-mi facă lobby-ul absolut necesar în zilele noastre, şi nici la sultan nu am îngenuncheat, ca să-l probozească. De ce? Nu am putut! Fiindcă, de dinainte de „revoluţiune”, oameni perfect altruişti, precum Laurenţiu Ulici, Valentin Silvestru şi Ludmila Patlanjoglu, scriind despre ale mele în această revistă, **m-au învăţat prost:** că revista este „a noastră”, nu a... De mai bine de un an, văzând că şi România cea literară duduie de encomioane redacţionale reciproce şi de „juste” şi vehemente luări de poziţie împotriva te miri cui, am renunţat la abonament, considerând că nu mă reprezintă.

La alegerile de la Bacău, dl Manolescu – bunul, bonomul şi mult respectatul nostru sultan -, la sfârşitul şedinţei, reproşându-mi implicit „beligeranţa funciară", mi-a spus între rândurile de scaune, oarecum justificativ: *„Ai cuvântul meu că, dacă întrezăream măcar într-unul dintre contracandidaţi calităţile necesare pentru a duce Uniunea mai departe, mă retrăgeam"*, la care eu i-am răspuns politicos: *„Asta, domnule profesor, trebuia să le-o spuneţi celor din sală,* ***ca să aibă cu adevărat ce să dezbată****. Şi aţi fi fost crezut!"* Bineînţeles că padişahul e supărat pe mine, însă nu de acum, ci încă din vremea primului său mandat, când, demonstrând cum Comisia de validare a deschis fraudulos uşa Uniunii, simultan, unui poet şi fiicei sale, „l-am determinat" să ia măsuri. Enervat, a reorganizat corect Comisia, dar nu a invalidat hotărârea deplorabilă. Iar eu cu ce m-am ales? Cu eticheta de… căutător de noduri în papură în dauna interesului stabilit!

V.D.: *Ne-a adus Revoluţiunea o critică literară mai responsabilă şi competentă şi, implicit, un canon de opere literare mai curat, mai eliberat de impunerile (presiunea) criticii oficiale, adică un canon în care să domine operele literare cu adevărat valoroase, iar nu cele favorizate de grupurile de interese de tot felul? Au existat revizuiri literare iniţiate după anul 1989? Şi dacă da, au fost eficiente?*

V.S.: Dimpotrivă: ca să-şi adjudece calitatea de critică necesară şi obiectivă, critica postdecembristă tratează *„responsabil şi competent"* clasicii în general, plus câţiva scriitori contemporani de valoare indiscutabilă, necesari aceştia… validării dogmei (canonului convenit), după care… dănţuieşte într-o veselie peste câmpii literaturii, gratulând obsecvios şi profitabil tot felul de „valori" mai mult sau mai puţin justificabile. Personal, şi pentru economie de spaţiu, aş transforma întrebarea ta în negaţie peremptorie.

Şi dacă nu vrem ca douămiiştii să continue şi mai abrupt ceea ce, iată, am lăsat să ni se întâmple, trebuie „să ne luăm seama" şi să avem inteligenţa de a accepta urgent, iar domnul Manolescu **are obligaţia morală** să provoace: revenirea la forma veche a Statutului - bineînţeles, cu limitarea numărului de mandate ale Preşedintelui, care va fi ales nu comunist-democratic de masa amorfă manipulată în teritoriu, ci de către reprezentanţii capabili ai acesteia; obligarea prin Statut a Comisiei de onoare „să pună în discuţie" nu numai nesupunerile ierarhice şi delictele de opinie, ci şi prestaţiile eventual partizane ale criticilor, iar Uniunea, acum inundată de veleitari, să fie obligată, tot prin Statut, să-şi limiteze decent numărul de membri. Sunt prea mulţi „porecliţi scriitori" în Uniune, iar „garda literaturii" - critica cea literară! - nu ajută să ne curăţăm „de uscături", deşi se vede limpede pe rafturi cum cohortele de veleitari s-au transformat, pentru „asceţii bibliotecilor", în dezonorante surse de profit. Precizez că, deşi vorbesc de funie „în casa Uniunii", nu mă refer la **criticii adevăraţi!**

Critica postdecembristă nu a iniţiat revizuiri importante - cu excepţia „înlocuirilor în peisaj", impuse la limită de schimbarea ideologiei. Scriitorii vechi, colaboratori ai fostului regim, dar onorabili, şi a căror operă nu a sucombat natural din lipsă de valoare estetică, au rămas în scenă: sunt prezenţi şi încă activi, chiar dacă, din cauza liniei întâi ocupate de noii potentaţi, sunt obligaţi să se exprime din off.

V.D.: *Evaluează criticii imparţial, obiectiv, sau sunt confiscaţi de interese generaţioniste ori de altă natură? Ai cumva sentimentul că unii critici supralicitează valoarea anumitor poeţi, scriitori, în timp ce scriitori de valoare sunt ignoraţi sau minimalizaţi? Falsifică critica literară valoarea şi ierarhia reală a scriitorilor, sau reuşeşte să fie obiectivă?*

V.S.: Întrucât în precedentele „speculaţii" am exploatat deja secvenţele întrebării, referindu-mă, uneori chiar cu detalii, la intimitatea lor, decid să răspund acestora limpede, scurt, dar alarmant: DA!

V.D.: *Ce critici apreciezi în mod deosebit? Ce ai de reproşat criticii noastre literare?*

V.S.: Apreciez criticii cinstiţi şi cu respect acribios faţă de meseria pe care o fac. Vorbesc serios, şi totuşi întreb şoltic-metaforic: văzut-a cineva, în piaţa literară, cu excepţia celei ideologizate comunist, critic literar răstignit? Nu! E greu deci să fii Iisus Hristos: lumea e mare, e plină de ispite, iar vecinii îşi construiesc vile şi-şi cumpără maşini scumpe într-o nesimţire…! E greu! E greu pentru „critica literară", şi nu sunt eu cel mai potrivit să îi reproşez ceva, însă nu pot rezista să nu vin cu exemple triste, care o trag totuşi zdravăn de mânecă: prin 1997, pe când mi se juca la Constanţa (de vreo patru ani!) piesa *„Ginere de import"*, definitivată de mine în 1982, am fost acuzat de nişte confraţi - nu doresc să le calific moralitatea şi nici inteligenţa! - că aş fi plagiat-o după o piesă de teatru (*„Ginere de milioane"!),* jucată la Deva tocmai… în 1986!?… Cum s-ar zice, „de noaptea minţii"! Şi totuşi, Procuraturii din Constanţa - care mă cerceta penal, „cu mandat de aducere"! - am fost obligat să-i duc dovezi că totul era… doar o cabală mizeră şi că eu publicasem fragmente din piesă în revista „Ateneu" încă de prin '82, '84 şi '85, că piesa îmi fusese jucată pe când cealaltă nici măcar nu exista, la un Teatru popular, în anul 1985, an în care obţinusem şi Premiul Naţional!… În acele împrejurări, dramatice pentru mine, critica nu mi-a fost alături. Mi s-a refuzat chiar publicarea în revistă a precizării că revista „Ateneu" îmi preluase, de-a lungul timpului, fragmente din piesă! M-am adresat justiţiei. Unii colegi, prudenţi, au început să mă evite, juristul Uniunii, frisonat că în afacerea necurată era atrasă şi ORDA, ce ţine de Guvern, prin implicarea directă a Laurei Albani, mă ruga „prieteneşte" să renunţ, fiindcă voi avea numai de pierdut… Nu am renunţat. Am câştigat procesul, am primit daune, dar… piesa îmi fusese scoasă de pe afiş! Unde au fost atunci „gardienii deontologiei literare"? Întreb, fiindcă în altă situaţie, pentru un „banal delict de opinie" săvârşit cu referire la „starea criticii", un critic „mare", în pofida celor douăzeci şi nouă de premiere teatrale ale mele pe scenele din ţară, la TV şi la Radio, a declarat într-un interviu că: *„dl Savin este un tip de lume, dar nu este scriitor"!?* Iar un altul, „la fel de mare", m-a pedepsit, excluzându-mă cu mare satisfacţie, bănuiesc, din… „istoria lui"! Evident, nu am dat aceste exemple pentru a mă lăuda cu inamicii mei, ci doar pentru a arăta că maşinăria literară… scârţâie.

V.D.: *Se dezbat în presa literară problemele pe care le au scriitorii, şi anume cele legate de modul în care îşi pot tipări cărţile, în care se acordă premiile, marile premii, în care sunt aleşi cei cărora li se traduce şi publică, în străinătate, opera, în care se acordă indemnizaţiile de merit etc.? Cum evaluezi atitudinea sau lipsa de atitudine a scriitorilor faţă de propriile lor probleme?*

V.S.: În contextul impus/sugerat de a doua întrebare, consider inoperant, ba chiar greşit să vorbim despre „atitudine" sau despre „indolenţă", ci, pentru a fi foarte corecţi, putem vorbi doar despre… „lehamite". O lehamite generalizată! Căci în presa literară, da, **există „dezbateri"**; unele, formidabil regizate - precum aceea, panegiricistă, de

promovare a romanului lui G. C., sau a cărţii *„Ulysses 732”* a lui M. M. (îndreptăţită!) -, altele, desfăşurate la nivelul luărilor de atitudine în sprijinul rezolvării „problemelor” confraţilor înfipţi în ierarhie - premii, indemnizaţii, ocultarea trecutului lor îndoielnic, traduceri, călătorii etc. -, ale revistelor „patronate” de ei şi, implicit şi teribil de toxic, ale rezolvării „problemelor” camarilelor aferente, ce s-o mai dăm pe după piersic! Registrul în care-ţi răspund este negru şi înceţoşat? O fi! Dar cum pot să vorbesc despre fericire, iubire, onoare, dreptate, cinste şi altruism în Uniunea Scriitorilor din România, dacă propria mea onestitate mă obligă să le neg existenţa?!...

Cu excepţiile **stabilite de ierarhie**, în „imperiul scriitoricesc” supuşii îşi tipăresc cărţile pe speze proprii, nu primesc premii importante decât „accidental”, - în juriul de premiere, deşi romanul meu, *„Cinesunta”,* avea cincisprezece cronici, iar celelalte volume nominalizate nu aveau decât câte una sau două, împotriva lui - noroc că ceilalţi membri ai juriului „au gândit”! - au votat vehement... doi optzecişti: un poet şi un critic! *Supuşii* din Uniune nu sunt traduşi. Funcţiile administrative fiind zevzec confundate cu valoarea, lista celor fericiţi cu „tălmăcirea” este fixată din start. Şi, mai ales, sub niciun motiv, oricât de logic ar fi acesta, cei „neînregimentaţi” nu sunt luaţi în discuţie pentru primirea „indemnizaţiilor de merit”!

Indemnizaţie de merit? Arbitrariul viclean al înţelegerii acestei instituţii premiale - când spui „indemnizaţie de merit” înţelegi că e vorba despre „o recompensă meritată”, nu? - uşurează luarea unor decizii profund corupte. Căci, caut şi eu, ca tot omul, un răspuns: pentru ce se acordă aceasta? Pentru meritul de a avea talent?... Sună aiurea. Este ca şi cum ai premia un individ pentru că a primit binecuvântarea lui Dumnezeu!... Pentru ce altceva? Pentru numărul de volume tipărite sau de spectacole prezentate? Sună şi mai enervant: este ca şi cum ai premia efortul celui care îşi edifică statuia!... Sau, poate, loviţi de logică şi de bun simţ, decidenţii acordă indemnizaţia de merit... **pentru meritul incontestabil de a fi făcut ceva pentru confraţi? Deci, pentru Uniune?** Motivul acesta parcă... sună rezonabil şi cu mult mai logic. Însă, ajuns aici, aş mai preciza: „a face ceva bun pentru confraţi şi pentru Uniune” nu înseamnă doar a primi funcţii şi a consuma sinecuri. Înseamnă chiar „a face ceva” pentru întărirea Uniunii, pentru dezvoltarea ei, pentru implicarea ei în viaţa socială, pentru promovarea excelenţei membrilor ei, pentru demersuri altruiste în vederea curăţării/înnobilării ei, chiar dacă, uneori, aceste operaţii par riscante - precum aceasta, pe care tocmai o fac răspunzându-ţi cinstit! Personal, şi am tăria să nu-mi cultiv niciun sentiment negativ, am fost sistematic înlăturat de pe orice tabel „cu merituoşi”, fermentat în provincie şi distilat în Capitală. Deşi - scuze!, dar anotimpul modestiei a trecut pentru mine - am la activ, a se compara cu nenumărate situaţii flagrante, şi talent, dovedit de polimorfismul scrisului meu, şi operă - douăzeci şi nouă de premiere teatrale în ţară, plus vreo patruzeci şi cinci de volume, dar şi acţiuni efective de întărirea a Uniunii: am înfiinţat, după cum se ştie, în pofida voinţei unora care acum ridică „indemnizaţii” grase, Filiala USR de la Bacău, pe care am şi condus-o până am demisionat, am zis atunci, din motive „pedagogice”, de „inadecvare morală” a unora dintre confraţi. (Demisia este reprodusă integral în volumul *„Ca viermele în hrean”*.) Am înfiinţat şi am coordonat Festivalul Naţional de Creaţie şi Interpretare Dramatică, desfăşurat pe durata a şaisprezece ani. Am înfiinţat şi am condus reviste literare - lunarul *„Cartea”*, da, chiar aşa se numea!, a apărut timp de trei ani, fără subvenţii de Stat! Am iniţiat la Biblioteca Judeţeană „C. Sturdza” *„Programul de tipărire de bibliografii şi de biobibliografii”,* care s-a concretizat în publicarea, tot fără subvenţii, a opt volume folosite azi de cercetători etc., etc. „Meritele” astea, care se cer comparate, totuşi, cu altele, ale altora mai... *„norocoşi”,* nu spun nimic „oamenilor de carte” care ne conduc? Este pentru prima dată când vorbesc despre aceasta şi tot nu mă pot împăca cu gândul că în „imperiul scriitoricesc”, pentru a primi ceea ce ţi se cuvine, trebuie musai să deţii un loc în inima *Sultanului*, a *Vizirului*, sau... să ocupi o poziţie cât de cât importantă în ceata vreunui tăbăcit de viaţă literară, *Căpitan paşă!*

V.D.: *Ai sentimentul că cei care decid premiile, traducerea cărţilor, indemnizaţiile de merit, excursiile etc. îi favorizează pe unii şi îi defavorizează pe alţii?*

V.S.: Nu am „sentimentul”, ci „convingerea”! Prin detaliile răspunsurilor la unele întrebări am demonstrat că decidenţii fac asta în dispreţul „poporului scriitoricesc” tratat generic, ca orice alt „popor”: de prost, de amorf şi incapabil de premoniţii!

V.D.: *Acum câtva timp, un cunoscut şi foarte activ poet optzecist ironiza un alt poet pentru faptul că acesta „nu a prins trenul optzecist”, ca şi cum trenul poetic optzecist ar fi chiar trenul* poeziei*, unicul ei tren. Ce spui, trebuie să fii musai optzecist, ca să fii poet? Whitman, Esenin, Omar Khayyam, Trakl, Ecclesiastul, Arghezi, Bacovia, Eminescu, Blaga, Sorescu nu au prins, vai de ei!, trenul poeziei optzeciste. Ce ne facem, îi scoatem din literatură?*

V.S.: Ha, ha, ha!, n-ar fi mai interesant să-i scoatem pe optzecişti? „Scoaterea” lor... ar fi o soluţie de-a dreptul optzecistă!... Dar să vorbim serios: dacă analizăm posibilităţile, constatăm că nu există şanse în clipa de faţă - sunt prea multe imponderabile în joc! - ca „organizaţia”, pardon, „generaţia tutelară”, să înţeleagă că, deşi alimentate cu şuvoaie venite de pe mari înălţimi, din cauza însăşi a modului lor de manifestare, **viiturile** au existenţa scurtă; dispar odată cu statu-quo-ul meteorologic. Cei care trăiesc doar senzorial clipa vor spune că bat câmpii. Dar asta nu mai este problema mea.

V.D.: *Când consideri că o carte de poezie este una de valoare? Dar una de proză? Ce caracteristici au poeziile şi respectiv prozele pe care le consideri ca fiind totuşi de valoare?*

V.S.: Poeziile, prozele, dramaturgia sunt valoroase doar dacă „spun” ceva; doar dacă „militează” pentru ceva; doar dacă „ţintesc” către ceva - şi numai atunci sunt preţioase, când au în spatele lor şi în ele „o poveste” de ţinut minte.

V.D.: *Ce poeţi şi ce prozatori ţi se par supraevaluaţi de către critica literară? Dar nedreptăţiţi, deci subevaluaţi? Enumeră te rog primii zece poeţi români şi primii zece prozatori, fie ei contemporani sau nu, pe care i-ai „planta” în antologia ta de poezie sau de proză; sau în istoria literară pe care să presupunem că o întocmeşti...*

V.S.: Din păcate, USR, Filialele, revistele subvenţionate şi editurile folosesc în exces laboratoarele private de produs *prieténiu.* Ca să fiu înţeles: *„prieténiul”* este un gaz ignobil, folosit pentru gonflarea valorilor ciracilor. Folosirea lui nesăbuită determină apariţia şi coexistenţa bulversantă a celor două categorii de scriitori: „supraevaluaţi” şi „nedreptăţiţi”. Nu cred că are relevanţă să amintesc cazuri concrete - listele sunt lungi, oricum controversate şi prea cunoscute.

Cât despre cererea de a enumera primii, în sensul de „cei mai valoroşi", zece poeţi şi prozatori români, eu, din motive solide - a murit după mulţi ani de trai în spaţiul nostru geografic, aici şi-a scris operele capitale, *„Tristele"* şi *„Ponticele",* a creat în limba locului, după cum însuşi mărturiseşte, a corespondat cu regele Cotys al odrisilor etc.), aş deschide şirul **poeţilor noştri** cu Publius Ovidius Naso; şi aş continua: Mihai Eminescu, Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, George Bacovia, Gellu Naum, Nichita Stănescu şi Emil Brumaru - nutrind, când pun punct acestei liste inevitabil subiective, un sentiment de acută vinovăţie faţă de Vasile Voiculescu, Marin Sorescu ş.a. Zece prozatori? Tot subiectiv: Caragiale, Creangă, Mateiu Caragiale, Urmuz, Rebreanu, Sadoveanu, George Călinescu, Camil Petrescu, Breban şi George Bălăiţă!

V.D.: *Cum vezi noile declaraţii ale lui L.I. Stoiciu din* România literară, Argeş şi Cafeneaua literară *despre excelenţa conducerii USR şi a vieţii noastre literare, după ce ani de-a rândul a blamat conducerea USR pe site-ul său, în presa literară şi în jurnalul numit* Cartea zădărniciei*?*

V.S.: Îi cer scuze lui LIS, îi nutresc un real sentiment de prietenie, dar cum pot să nu spun cinstit că nu-i văd altfel declaraţiile decât ca pe un trist spectacol al zădărniciei? Decât ca pe nişte circumstanţiale reverenţe făcute Conducerii USR care, de nevoie, în urma bumbăcelilor încasate (pe site, în presa independentă şi în jurnal), şi pentru ca să-şi găsească liniştea mult visată a „împărăţirii", l-a inclus, cu toate consecinţele favorabile lui, printre cei „aleşi"?

V.D.: *Există vreun scriitor căruia ai vrea să îi mulţumeşti pentru traseul tău literar sau numai pentru un anumit sprijin în acest domeniu?*

V.S.: Pentru traseul literar complicat şi din cale afară de dificil trebuie să mulţumesc în primul rând duşmanilor mei, care m-au ajutat mai mult decât prietenii, obligându-mă să muncesc în draci, să mă fortific şi să nu dau înapoi în faţa obstacolelor lor - ale căror înălţimi le consider... chiar „cotele" scrisului meu. Pentru sprijin însă, îi sunt recunoscător lui George Bălăiţă!

V.D.: *Câte cărţi ţi-a publicat USR înainte şi după Revoluţie? Ce fel de scriitori publică gratuit la Editura Cartea Românească?*

V.S.: Mi s-au publicat trei cărţi de teatru înainte de Decembrie '89: la „Eminescu", la „Junimea" şi la Cartea Românească, şi una singură, *„Greşeala",* la C.R., după Decembrie. Acum, după ce axiologia generaţionistă „s-a întrupat mirabil şi funcţionează ceas", mi/ni s-a „tăiat macaroana": la Cartea Românească publică doar... „aleşii", celorlalţi rămânându-le la dispoziţie toate editurile din lume!

V.D.: *Care au fost cele mai fericite momente ale vieţii tale?*

V.S.: Cele în care oamenii m-au îmbrăţişat!

V.D.: *Dar cele mai nefericite?*

V.S.: Cele în care unii, fără dreptate, dar cu satisfacţie urâtă, m-au lovit. O parte dintre aceste momente sunt cuprinse în *„Viermele în hrean".*

V.D.: *Ce loc crezi că ocupi* acum *în literatura română? Crezi că peste 50 de ani vei mai însemna ceva pentru literatura noastră?*

V.S.: Sunt derutat. Fiind singur mereu în haosul endemic din literatură, nu prea-mi pot localiza cu exactitate micul spaţiu pe care îl ocup. Dar pot încerca să-l aflu, analizând din mai multe perspective situaţia:

1) din perspectivă statistică: autor a douăzeci şi nouă de premiere teatrale, a patruzeci şi şase de volume, am înfiinţat o filială a USR, câteva reviste „cu ecou", am înfiinţat festivaluri (precum cel de *Creaţie şi de interpretare dramatică*), am organizat comemorări (precum cea a lui Ion Luca, desfăşurată simultan în trei judeţe: Bacău, Neamţ şi Suceava!), am iniţiat declanşarea Anului Ovidius (deschis la Constanţa cu piesa mea, *„Bucuria de a fi îndurerat la Tomis"*) etc., etc. Dar... oare ce loc îmi asigură toate acestea în literatură?

2) din perspectiva receptării publicului: spre deosebire de ale altora, gonflaţi cu *„prieténiu",* cărora li se joacă de maximum şapte, opt ori „capodoperele" (de ce nu se întreabă nimeni „pe ce se duc banii publici"?), piesele mele de teatru, după ce „au avut norocul" să fie înscenate, se joacă cu săli pline de-a lungul a câte doi, patru şi chiar a câte şase ani - numai *„Bătrâna şi hoţul",* la TVR, a fost prezentată, pe toate canalele, de cincisprezece ori! Iar o parte din cărţile mele, conţinând şi texte de dramaturgie, mi-au fost reeditate! Dacă cineva, altruist, ar face calculul spectatorilor mei, ar ajunge bine peste câteva sute de mii! Dar... oare ce loc îmi asigură toate acestea în literatură?

3) din perspectiva receptării criticii: am recoltat zeci de articole şi cronici favorabile, sunt inclus în istoriile lui Mircea Ghiţulescu (cu spaţiu acordat extrem de generos!) şi Ion Rotaru, în dicţionarul lui Sasu, în cel al Academiei, în istorii, istorii literare şi în enciclopedii locale etc., etc., deţin tot felul de premii, diplome şi distincţii dintre cele mai flatante, am fost actorul principal al unor întâmplări fabuloase, precum aceea a organizării în 2004, de către Teatrul Naţional din Iaşi, a unui concurs de dramaturgie cu tema „Ştefan cel Mare - 500 de ani de la moarte!", concurs care, pentru că am fost singurul participant efectiv, cu piesa *„Ştefan după-amiaza",* despre care DR Popescu şi Mircea Ghiţulescu au afirmat, cer scuze pentru falã, că este o capodoperă, a fost desfiinţat! Bineînţeles că pentru „ciudăţenia" asta (oare birocratică, numai?), era să fac infarct! Însă nu şi pentru faptul, de la sine înţeles, că nu am fost inclus în „istoriile" lui Manolescu, Ştefănescu şi Holban... Dar... oare ce loc îmi asigură toate acestea în literatură?

În final, formulez: nu ştiu ce loc ocup acum, dar peste 50 de ani cu siguranţă că cineva „va cerne", „va compara" şi „va alege" doar în interesul spectatorilor şi al cititorilor. Este credinţa mea! Întărită şi, iată, de curând (începutul lui 2017), de nevoia Teatrului de Stat din Constanţa de a-mi cere permisiunea să înscenezе două piese de-ale mele, „de care avea absolută nevoie": *„Bătrâna şi hoţul" şi „Bucuria de a fi îndurerat la Tomis".* Având încăpăţânarea de a nu-mi alunga spectatorii şi cititorii, cu siguranţă că întotdeauna voi avea parte de ei! Deci, aş putea zice: în viitor, locul meu va fi în orizontul acestora de aşteptare. Iar asta promite „a însemna" ceva.

V.D.: *Ce poeţi şi prozatori români contemporani îţi închipui că vor continua să fie viabili literar la 30 de ani de la plecarea lor?*

V.S.: Numai cei pe care, mai mult decât gloria în faţa soacrelor şi a vecinilor de cartier, îi interesează „adânca înţelegere", „supravieţuirea" şi „demnitatea" speciei afurisite din care facem parte!

V.D.: *Oferă-le cititorilor unul dintre poemele tale la care ţii cel mai mult.*

V.S.: Un poem la care ţin cel mai mult, nu, dar unul în consonanţă cu răspunsurile la întrebările pe care, altruist, mi le-ai pus, da:

Înainte de a apăsa pe trăgaci

Moto: *„sudoarea anonimilor este*
oglinda lumii celor puternici."
(Jurnal)

vanitoşi
în sudoarea noastră mai limpede
ca o oglindă de argint / tu
îţi aranjezi mânecile
cămăşii cu butoni de diamant / tu
îţi admiri părul
dat de hairstylist
cu gel din belşug / tu
te machiezi / tu
faci predicţii de prosperitate
admirându-ţi
picioarele epilate / voi
vă giugiuliţi
frisonaţi de hormoni / tu
faci striptease
pe mese / voi
vă fotografiaţi lângă vila
din Monte Carlo / tu
te fotografiezi lângă
elicopterul personal / tu
pe iaht / tu
plecând în Thailanda / tu
în Dubai / tu
făcând scufundări în Azore
împreună
cu o idioată frumoasă / tu
negociind
o călătorie
de plăcere
pe Lună / voi...!

tu / voi / voi / tu / tu / voi... / vouă!!!

vouă
în lumea inaccesibilă
dintre râuri de bani
nemunciţi
nu vă pasă
că oglinzile vanităţii voastre
sunt obrajii asudaţi
în efort
pentru voi / că obrajii aceştia
au ochi înfundaţi
în orbite cu irişi febrili / ferestre
în spatele cărora se ascund
cu prudenţă
se chircesc
suflete în defensivă!

ţie! ţie! şi ţie! şi ţie şi ţie şi ţie... / vouă!...

vouă
o să vă crăp bârtanele pline...
pline
cu stridii de Corsica
cu somon siberian
copt în foiţă de aur
cu icre negre
scăldate în vinuri vechi
recuperate
din adâncuri de mări / vouă
o să vă crăp... / cu satisfacţie
o să vă crăp bârtanele!...

vouă / da!
vouă
o să vă înşir maţele
ca pe ghirlande de sărbătoare
pe scaunele maşinilor voastre luxoase / vouă
o să vă înşir maţele: ţie! ţie!...
şi ţie! şi ţie şi ţie şi ţie... / vouă!

vouă / da! / vouă!

pentru că voi
ipocriţi
leneşi / escroci
lacomi / corupţi...!
pentru că voi
sperjuri / criminali
egoişti / demagogi / impostori
pentru că voi
vicleni
ce vă maimuţăriţi
în oglinzile obrajilor noştri
ca în faţa oglinzilor căptuşite cu argint
din saloanele voastre
trebuie
să vă temeţi!

de disperarea
celor care nu mai au nimic
de pierdut!...

obrajii noştri strălustruiţi
de sudoare
nu sunt moarte oglinzi -
priviţi-ne în ochi!

de veţi avea curajul acesta
ne veţi găsi acolo
pregătiţi
în adânc.

şi poate...
că vă vom ierta.

de ne-o veţi cere cinstit!

Lucian MĂNĂILESCU

candelă de zăpadă

Bolnav de ochii tăi
stau la fereastra nopţii
şi scrijelesc cu unghia
lumina.

Bolnav de mâna ta
ascult cum ninge
în palide icoane
depărtarea.

Bolnav de tine,
timpul îl îndur
şi Dumnezeu, bătrân
şi singur, îngroapă
în genunchii mei biserici.

tabloul din ochiul meu stâng

Cu şalul ploii pe umeri,
tu, pe terasa nopţii,
cânţi la pian o simfonie
neterminată
şi clapele albe şi negre
te muşcă de degete...

labirint cu oglindă

Am trăit mult viața altuia...

Un copil străin mă încuia
dimineața în oglindă și el pleca
să-mi joace jocurile, se cățăra
în nuc și îmi purta inima
care îi rămânea, întotdeauna,
prea mică...

Singura portocală adusă de tata
din țările calde, de peste deal,
o împărțea în două: cât să fie
ziua un soare dulce pe cer
și noaptea o ascunzătoare lunatică.

Toate erau ale lui, îmi lua uneori
mâinile și le ducea la râu,
punându-le să mângâie obrazul ploii
și să caute sub pietre muțenia peștilor...

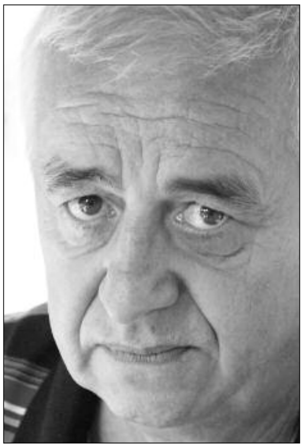
Acum e târziu și, în oglindă,
cel osândit să-mi semene mă privește
orbitor de tandru.

acasă

poetului Virgil Diaconu

Paşii se pierd
prin iarba înaltă,
vântul îmbătrâneşte
mângâindu-ţi obrazul,
şi toate lucrurile
sunt străine: bicicleta
din copilărie, cu roţile
strâmbe, mărul ionatan
şi izvorul, şi amintirile.

Pe gardul dintre tine
şi soare, proptit într-o rână,
umbra pisicii
vânează o legiune de vrăbii.

ascultă cum ninge decembre

Replicile se amestecă
în răpăitul de mitralieră al inimii,
frica e o povară decupând
drapelele libertăţii,
pe străzile asurzite de zvonuri,
pasărea din muzeul
de ştiinţe naturale al patriei
bate brusc din aripi,
uzina chimică se ridică-n văzduh
(aici, în est, zăpezile ar costa
mult prea mult)
în scena balconului actorul
ţine în mâini craniul lui Yorick,
oamenii cred, oamenii visează
oamenii vorbesc despre continentele
zilei de mâine în timp ce
îngeri suavi recită la microfon
comenzile lecţiei de înviorare
şi moartea se preface că citeşte ziarul,
peste umărul poetului.

dacă întind mâna

În noaptea asta eşti atât de frumoasă,
precum un vers de mătase scris de Dimov...

Ce singurătate, iubito,
să te pot privi din balansoarul
mov, să văd cum îţi înfloresc
culori prelungi printre gene!

Şi tu să fii atât de aproape încât,
dacă întind mâna, să pot pipăi
peretele depărtării...

replică

Cuvintele spun mereu altceva,
simulând realitatea
într-o limbă tot mai străină.

I s-a întâmplat şi lui Shakespeare:
cînd a luat craniul lui Yorick
în mână şi a spus: „A fi sau a nu fi?...”

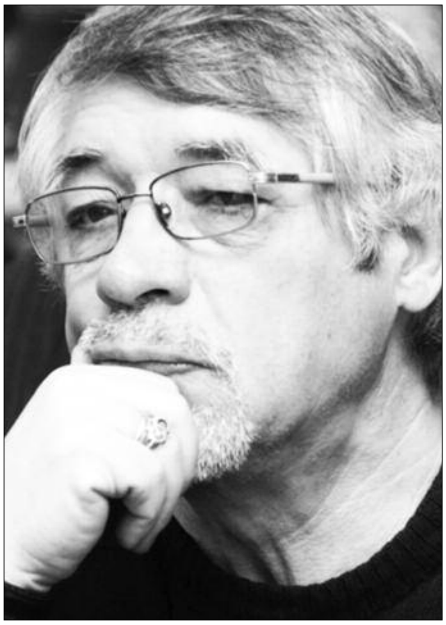
Credeţi că asta voia să întrebe?

Supliment îngrijit de Virgil DIACONU

ARTE POETICE

■ Nr. 61
■ Martie 2019
Cafeneaua literară

Pripeala genurilor

1

Azi, literatura de oricare „gen”, mai bine zis – de oricare lipsă de gen, e de fapt o clacă a genurilor pripite, ştirbite în secvenţialitatea lor, înghesuite, când nu se prea ştie de înţelepciune, de filosofie, de măiestrie, de meserie, de geniu. E un fel de întru-ajutorare a cioburilor de genuri alandala, o contribuţie a tuturor la îndreptăţirea întâmplării *a ceva literatură* sau doar, pur şi simplu, a ceva scris de dragul scrisului, în tandem cu lipsa ştiinţei artei cuvântului, cu înstrăinare de model, de canon. Azi nu mai e „la modă”, la ordinea zilei şi a artei, îndelungata stare de planton asupra unei fraze, a unui poem, a unei proze, spre a le modela, cizela. Pe scurt, spre a le face artă autentică.

E o clacă de genuri pripite, fâţâite, ciobite, de altfel bine intenţionate, însă ne-spornice, ineficiente în şubredele lor însăilări de texte, când cel ce scrie nu se gândeşte la marii maeştri în domeniu – în literatură, filosofia scrisului –, ci e cu gândul la cum să se raporteze mai convenabil faţă de public, cum să-şi potrivească mai „eficient” la gustul acestuia (care, de multe ori, chiar e o lipsă crasă de gust!) ceea ce-i poate oferi întâmplarea până şi unui grafoman, unui neşcolit în ale artei scrisului.

...Numai că o atare stare de fapt nu pare a fi nici ea nouă, ci doar ceva reiterat, dacă ne reţinem puţin atenţia asupra notelor lui Nietzsche din 1874, referitoare la arta şi filosofia lui Wagner. În ele parcă s-ar contura unele definiţii valabile peste o sută cincizeci de ani, „bune” de raportat la artele din zilele noastre: „Să aplicăm cu o bună măsură valoarea acestui timp care recunoaşte în arta lui Wagner, arta sa. Ea este în mod radical anarhică, gâfâitoare, necredincioasă, aridă, informă, nesigură pe temeliile sale, oricând deschisă disperării, dar fără a fi naivă, conştientă (lucidă) până în propria sa măduvă, fără nobleţe, violentă, laşă... O monstruoasă tentativă de a se afirma şi de a domina într-un timp anti-artistic. Otravă contra otravă!”

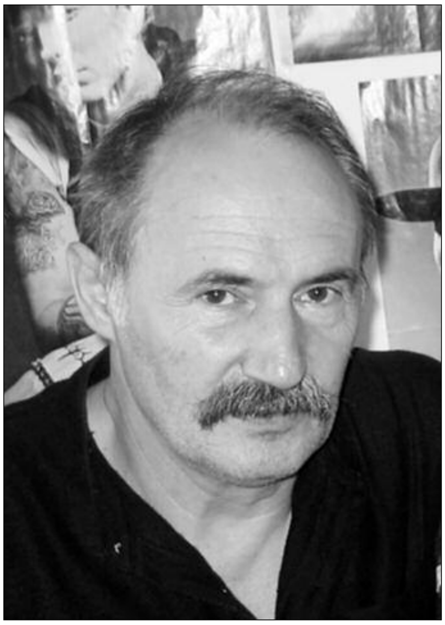
2

Şi în aceste timpuri poate că post-postmoderniste (cum să le mai zici, odată ce încă nu se ştie ce a fost până la ele şi dacă chiar a fost ceva distinct sub aspect canonic?), timpuri bune la toate, pentru arte, pseudo-arte, contra-arte; şi în aceste timpuri se poate vorbi de excesul de democraţie pus în loc de liberalismul lăbărţat până la iresponsabilitate, de pluri-posibilităţi sau orice posibilităţi de travaliu artistic, pseudoartistic, antiartistic – poate şi ele, aceste timpuri ale noastre, un fel de azil al lui „merge orice”. Dacă sunt acceptate (dar... de cine – de axiologia fără nicio putere de decizie?...) fără împotrivire fitece intenţii de posibile configurări artistice, punctele de „control al calităţii” lipsind aproape cu desăvârşire, în dezlănţuirea sa „merge orice” înaintează/ atacă mult mai departe, până să se cantoneze în lehamitea celebrului principiu deloc pozitiv „lasă-mă să te las” sau al altuia – „treaba ta, fă cum doreşti”.

De dorit doreşte el, dar nu poate să facă. În artă, nu sunt rele democraţia şi loialitatea învecinării pe picior de egalitate a tuturor formelor şi posibilităţilor înşiruite din adâncile antichităţi, trecute prin şotroanele şi pistele tuturor *ismelor*; nu e rea această convieţuire gen melanj. Însă doar până în momentul în care ea nu acceptă şi deplina confuzie valorică. Până în momentul în care nu bate amical pe umăr veleitatea, amatorismul, grafomania şi obrăznicia cinică, rânjitoare, căreia unii, laşi sau fără discernământ numai, îi mai zic cuminte ironic *canon destructiv al postmodernismului*. Nu cred ca arta să ajungă a însemna deplină lipsă de seriozitate, de criteriu. Amalgamul, indeterminarea şi incoerenţa nu pot ajunge tipar de blazon.

Leo BUTNARU

Poezia estetică și haosul poeziei postmoderniste

Poezia modernă în sens larg (1850 - azi) se constituie, în general, din două ramuri sau direcţii poetice diferite și opuse din punct de vedere calitativ. Prima ramură poetică este aceea a poeziei marilor poeţi moderni, precum Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Trakl, Rilke, Arghezi, Eminescu, Bacovia, Blaga, Sorescu ș.a., pe care o numim *poezie estetică*, *autentică* sau *poezie de valoare*, iar a doua ramură se compune din *poezia minoră* a poeților modești.

Poezia estetică se constituie ca *gen* al poeziei moderne în sens larg, deci ea are un singur concept – *conceptul* (*canonul*) sau *arta poetică estetică* –, în timp ce poezia minoră schimbă, cu fiecare generaţie și cu fiecare poet modest, conceptul de poezie estetică, propunând o serie de concepte de poezie precare estetic.

În acest fel, poezia ajunge să desfășoare un *lanț de concepte*, cu toate diferite și opuse conceptului poetic estetic al poeziei moderne estetice. De fapt, *alături* de poezia estetică se desfășoară în voie haosul poetic modernist și postmodernist al poeziei minore. Poezia este confiscată de masa poetică a generațiilor poetice, a curentelor poetice și a grafomanilor: o poezie mereu în vogă și pe termen scurt, care amputează și destructurează conceptul sau genul poeziei estetice.

Poezia minoră care se practică în general în postmodernitate este fie o poezie hiperrealistă, fie o poezie pastișă, deci asamblată din poeziile altor poeţi.

Poezia hiperrealistă are aspectul unui jurnal atomizat biografic, sau al unui reportaj prozaic aglomerat de banalitățile spațiului cotidian, de aspectele rutiniere și manelistice ale existenţei, de angoasele și ficțiunile vide, deci de ficțiunile dezamorsate liric și poetic.

Cealaltă direcţie a poeziei postmoderniste minore este poezia pastișă, deci poezia care reciclează, rescrie sau plagiază, sub aura zeflemelei, parodiei și a suficienţei, poezia altor poeţi. Destructurarea și restructurarea ironică a poeziei unor poeți români sau străini este ultima găselniță postmodernistă a poetului postmodernist lipsit de inspirație: un talmeș-balmeș ironic din poezia altora, o excavare a unor limbaje poetice care nu îi aparţin. Vezi în acest sens cel puţin epopeea eroi-comică *Levantul*, a multipremiatului levantin.

Cel mai convenabil pentru poetul postmodernist minor este să practice un discurs plat, fără nicio vibrație lirică sau poetică, un discurs prozaic, iar atunci când este în pană de inspirație, să recicleze, să rescrie sau să plagieze poezia altor poeţi. Atunci locul său în generația postmodernistă și în conceptul ei de poezie este asigurat. Nimic nu e considerat mai grav de către poetul postmodernist, decât să îi scape printre degete vreo metaforă, vreun simbol sau vreo parabolă.

Dar cu o asemenea poetică, fie ea hiperrealistă, fie reciclantă, genul poetic nu mai este gen poetic, ci doar un gen precar estetic. În eseul *Pripeala genurilor*, Leo Butnaru observă că genurile postmoderniste de azi sunt „pripite, știrbite", fapt care îl face pe comentator să constate „lipsa științei artei cuvântului, cu înstrăinare de model, de canon". Genul, conceptul postmodernist al poeziei se distanțează astfel de genul poetic estetic, îl abandonează, și de aceea, dacă noi vrem să cercetăm poezia și să spunem ceva trainic despre ea, atunci trebuie să ne facem obiect de analiză din poezia aflată la polul opus poeziei minore, și anume din *poezia modernă estetică* sau *autentică*. Aceasta este, firește, poezia marilor poeți; poeți care, deși fac parte dintr-o generație sau alta, au depășit poezia modestă a propriilor generații, deci poezia masei poetice generaţioniste.

Poezia estetică și conceptul ei

Cum este înțeleasă și cum poate fi definită poezia estetică? Poezia estetică, autentică sau de valoare se poate defini prin setul de *caracteristici sau trăsături poetice estetice* pe care această poezie îl manifestă, în calitatea ei expresă de poezie estetică sau de valoare. Astfel, trăsăturile proprii poeziei estetice sunt următoarele: (1) *tensiunea existențială, lirică și poetică a conținutului de viață prezent în operă,* (2) *caracterul surprinzător-imprevizibil și totodată verosimil al ideilor,* (3, 4) *unitatea ideatică și unitatea stilistică a discursului,* (5) *coerența sau inteligibilitatea discursului poetic,* (6) *nonprozaismul,* (7) *originalitatea,* (8) *caracterul simbolic-metaforic al discursului*, (9) *poeticitatea expresiei și* (10) *poeticitatea formei.*

În temeiul acestor zece caracteristici sau trăsături poetice estetice, care sunt trăsăturile genului poetic modern, putem aprecia că

> *poezia estetică sau autentică este* o *viziune poetică asupra vieții (realității, lumii, existenței, propriei ființe), așadar o viziune insolit-verosimilă și tensionată existențial, liric și poetic, unitară ideatic și stilistic, originală, surprinzătoare, coerentă (inteligibilă), nonprozaică, nu de puține ori simbolic-metaforică și eficientă poetic în expresia și în forma sa.*

Aceasta ar putea fi „definiția" poeziei moderne estetice, ca poezie ce prezintă setul de trăsături poetice estetice *de gen*, enumerate mai sus, trăsături care constituie decalogul trăsăturilor poetice estetice ale poeziei. Realizarea poeziei ca viziune poetică, deci ca viziune insolit-verosimilă și tensionată existențial, liric și poetic, originală, surprinzătoare, unitară ideatic și stilistic, coerentă (inteligibilă), nonprozaică, simbolic-metaforică și desăvârșită poetic în expresia și forma ei, este *finalitatea estetică a textului poetic*, este *condiția estetică* sau *standardul artistic (de gen) al poeziei*. Acest statut artistic este chiar *arta poetică modernă* în sens larg a genului poetic, chiar *conceptul estetic de poezie*.

Cele zece trăsături poetice estetice ale poeziei reprezintă forma manifestată în poezie a *principiilor/normelor* poetice estetice creatoare de poezie, principii estetice pe care poetul autentic le aplică în crearea poeziei sale, ca poezie estetică. Trăsăturile poetice estetice sunt trăsături *de valoare*, deci care confirmă valoarea poeziei, și tocmai de aceea ele se constituie drept *criterii de evaluare ale poeziei*, ale oricărei poezii. Așa încât vom spune că o poezie *are valoare* în măsura în care ea confirmă, prin propriile trăsături, trăsăturile poetice estetice ale poeziei estetice, sau decalogul trăsăturilor poetice estetice ale poeziei. Trăsăturile poetice estetice funcționează, așadar, atât ca trăsături *de valoare* ale poeziei, cât și ca trăsături *critic-evaluatoare*.

În mare, poezia modernă estetică, autentică sau de valoare poate fi înțeleasă și definită ca fiind un discurs lingvistic vizionar *imprevizibil*, *straniu*, *insolit* și totodată *pertinent*, *verosimil* asupra existenței sau a propriei ființe, deci ca un discurs care înlocuiește producția poetică minoră.

Și vom înțelege că lupta poetului modern autentic nu se poartă cu celelalte genuri literare autentice, care își au locul lor legitim în structura literaturii, ci cu poezia proastă, eșuată estetic, și cu critica postmodernistă modestă.

Un poet postmodernist – Alexandru Șișmanian

Să citim un poem postmodernist semnat de Ara Alexandru Şişmanian, absolvent al Facultăţii de limbi orientale (secţia Hindi), din Bucuresti (1974), domiciliat în Franța, autor al volumelor *Priviri* (1997), *Ochiul orb* (1998) şi *Tireziada* (1999), cu toate apărute la Editura Arhipelag, Târgu Mureş. Poemul de mai jos, fără titlu, ca toate celelalte pe care le scrie, este extras din *Luceafărul de dimineață*, nr. 6, iulie 2018:

(5) acordeonul inimii mi sa sfâşiat – şi muzica lui de sânge mia ţâşnit din degete şi din gură • fereastra sa destrămat – inundată de rază • mesteacănul citeşte cu var bilele ochilor • prea multă făină peasfaltul lins de ploaie – între felinarele oportuniste şi fantomele stelelor • şi dacă maş masturba între doi jeanvaljeani sodomizaţi – cu godmişeiin erecţie... • numai negaţii strivite în acest zero cu coloane • creierul cu ceas al drumului măsoară violurile forestiere • sau poate totuşi orele ca nişte coconi de brad – cad pe potecile cu căruntețea roşcată • crezând că pământul şia mânjit pleoapele cu amurg

Alexandru Șișmanian este un poet postmodernist din falanga destructurantă a poeziei postmoderniste. Norma pregnantă a textelor sale este *fragmentarismul*, deci ruperea coerenței textului, fie că vorbim despre coerența ideatică sau semantică a limbajului, fie de coerența referențial-vizionară. Și este de observat că, dacă un vers sau altul poate avea uneori o coerență ideatică în el însuși, versurile nu sunt totuși capabile să realizeze coerența la nivelul ansamblului textual pe care îl compun.

Și tot așa, coerența referențial-vizionară a întregului text tinde, și ea, spre zero, pentru că ideile textului nu se dezvoltă și nu se leagă într-o structură vizionară coerentă, inteligibilă. Textul marca Șișmanian nu realizează nicio progresie ideatică și vizionară de la un vers la altul: versurile rămân izolate, insulare ideatic și vizionar.

În aceste condiții, textele șișmaniene nu dezvoltă nicio viziune lirică sau poetică, pentru că orice viziune de acest tip presupune texte inteligibile, coerente sau care au sens, și anume un sens care ar putea să ne emoționeze liric și poetic... Textele șișmaniene urmăresc să fie cu orice risc surprinzătoare, originale, inedite, mai bine spus *șocante*, *neinteligibile* sau *absurde*, asemenea celor dadaiste. Și tocmai de aceea aspectul voit șocant și absurd al viziunii constituie, alături de fragmentarism, cea de a doua mare caracteristică a textelor lui Alexandru Șișmanian. Șocantă este, firește, și gramatica șișmaniană: "mi *sa* sfâșiat", "*mia* țâșnit", "*sa* destrămat", "*maș* masturba" (s.m.) etc.

„Un veritabil creator de literatură" sau Cum este evaluat Alexandru Șișmanian de către critica literară

1. Despre „poetul, «horticultor al absenţelor udate cu silabe»" (Ara Alexandru Şişmanian), care în anul 2009 semnează volumul *Absenţe*, Petre Ciobanu spune

în articolul *Absenţe cu dus-întors?* (*Ramuri*, nr. 7-8, 2009) următoarele:

„Ara Alexandru Şişmanian este şi *un veritabil creator de literatură (polemică) pe spaţii largi*” (s. m.).

Așadar, Alexandru Șișmanian este „*un veritabil creator de literatură (polemică) pe spaţii largi*”, deşi se vede în mod clar că „poezia” lui Şişmanian este *opusul poeziei de valoare, este o mostră de antipoezie.*

Una dintre caracteristicile fundamentale ale poeziei de valoare este aceea de a fi *inteligibilă* sau *coerentă*, de *a avea sens*, deci de a putea fi *înțeleasă*. Or, poezia lui Șișmanian ignoră tocmai coerența:

• mesteacănul citeşte cu var bilele ochilor • prea multă făină peasfaltul lins de ploaie – între felinarele oportuniste şi fantomele stelelor • şi dacă maş masturba între doi jeanvaljeani sodomizaţi – cu godmişeiin erecţie... • numai negaţii strivite în acest zero cu coloane • creierul cu ceas al drumului măsoară violurile forestiere • sau poate totuşi orele ca nişte coconi de brad – cad pe potecile cu cărunteţea roşcată • crezând că pământul şia mânjit pleoapele cu amurg

Deși prima grijă a lui Alexandru Șișmanian este să arunce în aer coerența textelor pe care le compune, tocmai coerența este aceea pe care criticul Petre Ciobanu i-o atribuie autorului:

„Creatorul unei lumi de cuvinte, *univers coerent* de gânduri şi trăiri, sintetizează nelinişti şi angoase dintr-un spaţiu/timp personalizat” (s. m.).

În același articol, Petre Ciobanu mai afirmă despre Şişmanian următoarele:

„Privire pătrunzătoare, profundă (...)”;

„Volumul probează o vocaţie autentică (evidentă încă din volumele anterioare), rigoarea expresiei şi bogăţia luxuriantă atât a ideilor, cât şi a lexicului.”

„Coerenţa volumului «absenţe» probează o conştiinţă artistică puternică, «produsul» unui artizan ireproşabil.”

Dar „profunzimea”, „vocaţia autentică”, „rigoarea expresiei şi bogăţia luxuriantă (...) a ideilor”, „coerenţa”, „conştiinţa artistică puternică” invocate de critic nu au nicio legătură cu compunerile lui Alexandru Șișmanian, pentru că ele sunt aspecte sau trăsături ale poeziei de valoare, iar nu ale textelor semnate de Șișmanian. Aceste caracteristici sunt ale poeziei unui alt autor, deci sunt „dintr-un alt film”!

Și, ca să ne convingem că nimic din ceea ce îi este propriu poeziei de valoare nu îi poate fi atribuit „poeziei” lui Alexandru Șișmanian, să citim și textul de mai jos:

„îmi aduc piciorul spre gură ca pe un megafon cu prea multe tentacule”; „mâna spasmodică surâde şi scoate limba ca pe o şosea pe care circulă vehicule infime de salivă şi spermă”; „îmi întind oglinda din intestine’n amprente şi-mi schimb labirintul”; „anusul se caţără în nacelă – ca o gânganie roşie ultrarapidă”.

2. La fel de bine este primită „poezia” lui Alexandru Şişmanian și de către Monica Grosu, care în cronica *Neştiutele limbaje* (*Discobolul*, nr. 250, 251, 252/2019) apreciază cu privire la volumul *Neştiute* (4) că „Tendinţa generală corespunde unor *definiții metaforice și metafizice* ale viețuirii și ale omului profilat pe orbita memoriei” (s. m.).

După punctarea „unor *definiții metaforice și metafizice* ale viețuirii”, Monica Grosu ne asigură și de acest fapt: „caracterul *filozofic* se menţine prin încercarea de rescriere a cuvântului salvator, profund, revelator, cu potenţial ludic, experimental şi critic” (s. m.). Cu alte cuvinte, în „versuri deloc facile”, compunerile lui Alexandru Șișmanian se apropie de poezie, de o poezie metaforică, metafizică, filozofică...

Citind cronicile celor doi exegeţi, Petre Ciobanu şi Monica Grosu, nu poţi decât să rămâi uimit de câtă imaginaţie au uneori criticii pentru a scoate apă din piatră seacă.

De altfel, nu este prima oară când constat că *există critici a căror menire este aceea de a încuraja și elogia poezia minoră*, critici care par să își facă program din supraevaluarea poeziei minore, precare estetic.

Concentrați-vă, dragi critici, în continuare, asupra poeziei minore! Dedicați-i exegeze și studii, cuprindeți-o în dicționarele și istoriile literare și oferiţi-i cele mai importante premii ale distinsei noastre bresle! Cu această poezie vom înfrunta în mod negreșit eternitatea! Cât despre poezia de valoare, aceasta poate să mai aștepte.

Creația lui Alexandru Șișmanian îmi apare ca un fel de *experiment nereuşit*, ca un produs lingvistic fabricat de o ficțiune vidă sau de un imaginar nonpoetic, dacă nu chiar bolnăvicios. Creația lui Șișmanian este o desfășurare de cuvinte sub care nu pulsează nimic, nicio vibrație, nicio viziune. Creația lui Alexandru Șișmanian este un *delir lingvistic*, un *haos în limba română*, pe care, după câte știu, nu l-a sancționat decât Alex. Ștefănescu, care a îndrăznit să afirme că Șișmanian „scrie versuri greu inteligibile şi groteşti, unele de un irezistibil comic involuntar (*România literară*, nr. 51-52, 2007).

Trăim în vremuri poetice și critice postmoderniste, și tocmai de aceea poezia de valoare și evaluările corecte sunt atât de rare. Și pentru că poezia autentică și evaluarea corectă a poeziei sunt atât de rare, poezia mediocră și critica ce o susține pot să înflorească în voie. Cine le-ar putea opri?

VIRGIL DIACONU

Misionarul

Priviți! – rosti misionarul
exhibându-și trofeele
Iată vestigiile primului crocodil
care-a lăcrimat umil
Admirați-i pielea în care au fost ferecate
pentru biblie copertele minunate
Recunoașteți specificul acestui cap
de băștinaș hispid din Mato Grosso
cu iscusință mumifiat
pe când converteam un trib despuiat
Atingeți aceste bumeranguri aceste săgeți otrăvite
precum și tatuajele pe viu jupuite
Nu ignorați scalpurile împănate
dar mai ales iată ochii
ultimului bizon din West
Remarcați întipărită
imaginea mea de trăgător de elită
în retinele lor triste și subțiri

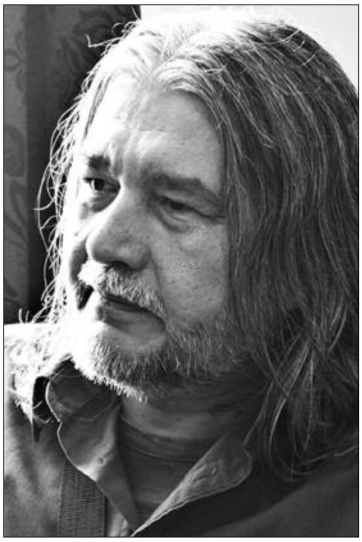
Adevăratadevăratadevărat! – răcniră cu toții
lipindu-se de mânăstiri.

Pasiență abandonată

Într-una din zilele incurabile
au făcut cunoștință
c-un personj ce a pierdut
toate procesele de conștiință
Mult mai spătos decât cabotin –
considerând scena sub el povârnită, –
printre autoflagelări parfumate
țesea un recital de dus în ispită
Mergând pe rol ca un ceasornic elvețian
trăda o glacială elocvență
încât în cușca sufleurului tremura
doar o abandonată pasiență
Rostea imperturbabil: „Domnii mei
spiritul este mare producător de mănuși!”
Când a căzut cortina putrezeau amprente
în palmele cu care-aplaudau seduși.

Balada zeului de carnaval

Trosnește zodia fecundă
a clopotului cu carbid
bătut amarnic într-o dungă
de limba timpului perfid
deasupra faptelor furnicii
dintre mormanele de fier
unde primim în dar rugina
unde nu-s orb și unde sper
mai mult decât îngheață ora –
acest produs artizanal
întors sub ultramicroscoape
de zeul uns la carnaval
care-i dă umbrei mari conturul
când joacă rolul adecvat
cu un olimp de recuzită
și un trident adevărat.

Lumină care ne umbrește

Într-o lumină care ne umbrește
stă adevărul echipat în zale
Sub stelele pe dinlăuntru goale
încape marea-n solzul strâmt de pește
S-au stins demult pe sub ghețari olimpii
Mitologia-n zei se adâncește
Când trandafirii-și devorează ghimpii
doar fiarele mai țipă omenește.

Pășuni în abatoare

Plouă-n metropole tiptil și ți se
administrează cu seringi ecouri
Leprozeriile au fost deschise
și fac intens comerț cu bibelouri
Cum în culori cuvintele-s mai clare
îmbătrânita limbă înverzește
c-ar exista pășuni în abatoare
și în năvoade hrană pentru pește.

Nu-s tălpile cu stele

E largă ziua pentru toți la fel
Cerul măsoară-ngenuncheatul sânge
Exultă chiar dacă-n cădere plânge
când suie-n rugă sufletul spre el
Nu-s tălpile cu stele să le-ncalți
De ești nebun sau rege e totuna
Îngheață fruntea lumii sub cununa
pe care spinii ard foarte înalți
Lumina și-a făcut cuibar în noi
să ne adune dezmințind eclipsa
Atâtor lucruri nu le ducem lipsa –
de ce adesea ne trezim prea goi?
Altfel, ne mai răsfrângem ochii-n vin
mai sprijinim o frunză să nu cadă
sau inventăm ce-avea Pandora-n ladă
Și uneori ne și iubim, puțin.

Adrian FRĂȚILĂ

credeam că stelele stau la locul lor

Atât de seară îmi e...

Pipăi cu ochii stelele
e-o noapte târzie
pe-acorduri galbene strâng mierea tăcerii
cu gândul dus la nemurire
m-apropii de cuvinte scântei
fără să ardă
m-apropii de cuvintele lacrimi
fără să doară
şi-apoi
de lucruri mă lipesc cu tărie
în goana nebună şi teama nebună de singurătate
din ochi fluturi îmi cresc
uscând durerea din pleoape
acum când tânjesc după o nouă singurătate
libertate
m-am rătăcit în mijlocul cerului
cioburi de-albastru mă-nţeapă
cioburi de aripi pe coate
plâng plânsul
plânsurilor
în silabe arse
amăgirea
în privire se-nnoadă lumina
de ce oare în mine continuă cântul
nu ştiu... nu ştiu...

***

Să-nchizi ochii şi să taci
Să-nghiţi timpul încet
Sorbindu-l
Ca pe un ceai din cană ciobită
Luna s-o pipăi cu gândul
Te desparţi sau te lipeşti de forme şi lucruri
în culori pacea se-neacă
e-atâta pace
deasupra nisipurilor mişcătoare
cuvintele m-au părăsit
rătăcindu-mă
şi mă lipesc de pardoseala trecutului cu tălpile goale
amiezi de vară martore
la zdrenţuirea genunchiului.

***

în rana de aici şi-n rana de acolo
Cuvintele ning
Dimineţi vălurite
Stele puzderie
Cântă la capătul nisipului
Scoicile mării
Legende sporesc ca un cârd de păsări pe cer
De la naşterea ta
Până la naşterea mea
Dezmărginire
Ai chipul vrăjit
În rana de aici şi-n rana de acolo
Se zbate

Alb
Un pescăruş.

***

m-ai rănit cu ce puteai să mă-nfloreşti
gândul
zâmbetul
împietrite în pereţi de tăceri
m-ai rătăcit prin arabescul simţirii
încremenit în lunga
îmbrăţişare a zăpezilor
elibera-va-şi verbul/timpul
sufletul de poveri?

***

Cum aş putea să mă despart
De propria-mi rană
Proaspătă şi vie
A cunoaşterii, a iubirii de sine?

Cum aş putea să-mi abandonez carnea
Proaspătă şi vie
A trăirii cu sine?

Dulce otravă hrănind amăgire...

Fiecare durere îşi are timpul ei
Fiecare suspin îşi are respiraţia lui

Cum aş putea să-mi întorc spatele?
Într-unul din numeroasele incidente
ale firii căzute (de la Adam încoace)
am învăţat învelirea emoţiilor în folie de aluminiu
din absenţe să încropim prezenţe futile

Cum aş putea să-ntorc spatele trecutului
Înecat în albia cuvintelor
Rămâne-n lumină speranţa
Sufletul rămâne-n lumină
Pentru a câta oară să repudiez zborul/elanul
Credinţa mea salutară?

Magdalena HĂRĂBOR

nebuna

Îmi sună mereu în timpane:
Nebună ești, frumoasa mea doamnă!
Dar n-ai fost nebună de la început.
Nebună îmi ești, c-așa mi te-am vrut.
Am vrut din senin, mereu, jurăminte.
Știam că mă joc ticălos cu a ta minte.
Am vrut să te am eu cel dintâi!
Frumoasa mea doamnă,
De azi îți voi fi căpătâi!
Nu te-am iubit, sau poate nu mai țin minte.
Mi te-am închipuit din aduceri aminte.
Mi te-am alcătuit din mii de soldați,
Nebună frumoasă,
Din inimă-ți ies ciulinii ghimpați.
Vreau albul în negru să-l faci!
Din soare în lună să mi te prefaci!
Vreau râset și plânset de oameni nebuni,
Femeie cuminte,
Pe veci îți voi fi eu stăpân!
Îmbracă-ți cămașa de forță!
Tenebrele morții te-așteaptă
În capăt c-o torță.
Adio te las să îți iei de la lumea de-aici;
Femeie nebună,
Încheie cu viața!
Ai grijă cui i-o dedici!

de dragoste

Vreau de azi să-ți fac din mine
Pat și casă cu cerdac!
Vreau să pot să-ți fiu de toate,
Vreau să fiu ce-ncerc să fac!
Să îți mângâi tainic dorul,
Să-ți sărut visul ușor,
Să te simt atât de-aproape
Doar o clipă... și-apoi, mor.
De n-oi reuși chiar patul,
Lasă-mă să-ți fiu hamac.
Să ai unde-ți pune capul,
Obosit, când vii-n cerdac.
De n-oi reuși să-ți fiu o casă
Cu acoperiș de stuf,
Lasă-mă să-ți fiu o boltă
Peste chinu-ți nepătruns!
Să te odihnesc în taină,
Cum făcea măicuța ta,
Când te înfășa-ntr-o haină
Și-ți cânta dragostea sa.
Când odihna ți-o fi tihnă,
Când începi să te așezi,
Lasă-mă să-ți fiu eu mâna
Ce se-nchină doar atât cât...
Mă iubești...!

mă vei ierta?

Îmi vei trimite o scrisoare?
De bun rămas sau bun venit?!
Mă vei vedea că nu vin, oare?

Vei ști că sufletul mi-e obosit?
Mă vei vedea în nopți cu lună
Când nu mai ești de mult a mea?
Vei auzi strigarea mea nebună
Când lupii toți spre lună vor urla?
Când ielele se prind în horă,
Vei fi cu ele, acolo-n joc...?
Femeia mea, nebună și păgână!
Obligă-mă să mă întorc!
Ia-mi înrobirea nebunească
Și dă-mi sărutul tău dumnezeiesc!
Pământul, soarele și luna...
Cu tine, toate mi se prăbușesc.
Îmi vei trimite oare... o scrisoare?!
Doar să mă-ntrebi dac-ai venit...
Mă vei ierta?! Te-ntreb a câta oară:
Mă vei ierta că m-ai iubit?!

doamne!

Târăște-mă, Doamne, pe ape!
Prin ramuri de pom, mă poți zgâria!
Dar lasă-mi lumina, te rog, mai aproape,
Învață-mă când și unde mai pot eu zbura.
Dă-mi, Doamne, putere și milă!
Mă-nvață să-ndur pe cei ce mă mint!
Nu mă lăsa să-mi fie silă de mine,
Veșnicul om, c-un dor de-un alint.
Nu-mi tulbura nici simțirea!
Nu mă-nrobi, Doamne, prea mult,
Nu-ți cer nicicum nemurirea,
Îți cer să mă-nveți a iubi... și atât!
Căci doar iubind ești într-o zburare!
Căci doar iertând înveți a te înălța!
Îm palme-ai avut bătute piroane
Și Doamne, de noi, n-ai încetat a te bucura!
Mă ia, Doamne, de-un rău și mă scapă!
Mă plimbă cu tine, pe norul ușor!
Și Doamne, de nu-ți sunt atât de aproape,
Ajută-mi, în jos, să mă-nveți cum să zbor!

Simina PĂUN-MOISE

Crucea mea, cruce de zarzăr

Cruce de carne, cruce de umbră
mă mână spre stele
ca pe o turmă.

Cruce de spini, cruce de nalbă
mă ţine-ntre lupi
ca pe o salbă.

Cruce de fag, cruce de brad
mă unge cu mir
mă spală cu nard.

Cruce de foc, cruce de iască
vrea să mă stingă
vrea să mă pască.

Crucea de tată, crucea de mamă
mă poartă în braţe
m-adoarme în palmă.

Cruce de sare, cruce de nuc
nu daţi năvală
până nu mă tot duc...

Cruce de vânt, cruce de colb
scoate-n lumină
orbul din orb.

Arşiţă

Iar m-am întors la zarea
cu ochiul însângerat
în văgăuna unei lacrimi
să-nvăţ cum se surpă
în taină un oftat.

O seceră-mi bate
cu copita-n poartă
grâul se tânguie
pădurea se vaită
Dumnezeu smerit
spre oameni
îndurare cată.

La brâu
îmi port năduful
pe tăcute
atâtea rugăciuni în van
şi nimeni
să le-asculte.

Spre lutul nimănui
şi iarba creşte-n cruce
şi eu mă-ndrept cu sârg
spre văile cărunte.

Se va găsi într-o zi
o ceată mândră de feciori
cu răsăritul în palmă
şi arşiţă de adevăr
răbdarea s-o asmută
spre izvor.

Caut o iesle

Pe mine mama nu m-a născut poet.
Mi-a legat mormântul de gât
şi mi-a spus: umblă!

Un coş cu fructe amare şi dulci
m-a învăţat să stau copăcel.
Două cruci mi-au ţinut loc de aripi,
dinţii mi-au rămas înfipţi
în sânul de lapte.
Luna a căzut de uimire
cu noaptea într-un câine,
stelele urlă, eu umblu
beau apă
dintr-o urmă de furnică.
Încărunţesc şi nimeni nu înţelege
că eu caut o iesle
să mă nască şi pe mine mama poet.

Mihaela AIONESEI

Umbra

Lângă stejar
umbra este mai umbră!
secundele
după ce o sărută
se ascund în uitare
nefăcându-se stele
nefăcându-se cale.

E o linişte
străbătută de gânduri
colorate adânc
de înălţimile ce nasc
o simfonie de tăceri
auzite într-un dincolo
fără sfârşit.

E semn de sămânţă
şi sămânţă de drum
ce naşte şi arde
în priviri fără scrum
ce spun că-ntr-o zi
stejarul apune
dar umbra lui...
rămâne!

A ajuns drumul

A ajuns drumul la poartă!
S-a oprit şi s-a culcat
A simţit că este-acasă
Că nu se mai dă plecat.

Iar isvorul se deschide
Singur şi neajutat
Tot chemându-l ca să intre
Să rămână ca jurat.

Drumul greu păşeşte-agale
Şi adună din grădină
Tot ce e mai bun pe lume
Aer şi pământ-lumină.

Apa sfântă din fântână
Intră singură-n ulcior
Şi arată lumii-roată
Cerul cu stele-n pridvor.

Zbor de fluturi

Fluturii
îmbătaţi de teamă
cad în genunchi
uitând că zborul lor
mai poate fi
arcuş de vioară
sau pâine
frământată blând
înainte de vecernie
când pruncii
se aşază în rugăciuni
şi visele lor
asemeni fluturilor
trag florile în rodul
ce poate fi arcuş de vioară
sau pâine
pentru oboseala pământului.

Nicio dimineaţă
nu se naşte plângând!

Al. CIOCIOI

Philip P.Y. Chia

GÂNDUL LUI QOHELETH Structura sa, desfășurarea secvențială și poziția sa în teologia din Israel*

Introducere

A. Un secol de studii despre Qoheleth

Încă din timpul Reformei, Cartea lui Qoheleth, mai cunoscută drept Cartea Ecleziastului, a fost una dintre cele mai controversate cărți ale Vechiului Testament, poate din cauza conținutului său aparent nonconformist și adesea contradictoriu. Deși a fost stigmatizată drept „oaia neagră” a familiei de înțelepți ai Vechiului Testament, interesul față de Cartea lui Qoheleth a crescut, în special în ultimul secol și mai mult în ultimii 20 de ani. Scurta trecere în revistă a lucrărilor despre Qoheleth, care urmează, începând cu anii 1850 și până în anii 1970, va ajuta la crearea fundalului pentru actualul studiu și va oferi și o perspectivă corectă a modificărilor centrelor de interes ale studiilor despre Qoheleth, de-a lungul ultimei sute de ani.

I. Din anii 1850 până la 1910

În 1857, un articol anonim din *The Princeton Review*, intitulat *Mărimea și planul cărții Ecleziastului*, susținea că

„Pretinsa organizare deficitară (din Ecleziastul) nu există, iar modificările propuse nu sunt ameliorări. În Cartea Ecleziastului există un plan clar și solid care n-are nevoie nici de schimbări, nici de mutilări pentru a fi descoperit: (este) de fapt una dintre cele mai logice și metodice lucrări”. **(1)**

În consens cu Genung și Cornill **(2)**, aceasta reprezintă poziția conservatoare cu privire la structura compozițională a Cărții lui Qoheleth, care a dăinuit până astăzi. **(3)**

Cu toate acestea, în Germania, se pare că atât „conservatorii”, cât și „liberalii” ar fi de acord că nu a existat unitate compozițională în Cartea lui Qoheleth. Un cunoscut citat din cercetătorul conservator Franz Deklitzsch va servi drept exemplu clasic: „Toate încercările de a arăta, în general, nu numai o unitate de spirit, ci și un program genetic, un plan atotcuprinzător și o legătură organică au eșuat până acum și trebuie să eșueze”. **(4)** Această atitudine sceptică poate fi atribuită numeroaselor maxime aparent contradictorii și pline de paradoxuri ireconciliabile ale lui Qohelet, care uneori au fost considerate ca fiind contrare sau ostile corectitudinii iudeo-creștine. Inconsecvența maximelor slab legate între ele și organizarea nesistematică a întregii cărți au făcut pe unul dintre cei mai prestigioși critici ai acelor vremuri, C. Siegfried, să susțină parternitatea literară multiplă a cărții. **(5)** Un alt cercetător radical, G. Bickell, sugerase că Qoheleth fusese scris sub formă codificată, cu aproximativ 525 de litere pe fiecare pagină, și că acestea s-au amestecat când au fost transmise. **(6)** O opinie similară asupra cărții a aparținut lui V. Zappletal și P. Haupt, care au afirmat că această carte a fost scrisă în formă metrică și au considerat că doar aproximativ jumătate din carte este autentică. Astfel, Haupt a fost silit să rescrie Cartea lui Qoheleth, pentru a-și susține teoria metrică. **(7)**

Deși nu la fel de radicali ca C. Siegfried, A.M. McNeile și G.A. Barton, în Anglia, au adoptat amândoi o variantă modificată a analizei sale, presupunând influența editorilor Hokma și Hasid asupra materialului original. **(8)** Pe aceeași linie, cercetătorul francez E. Podechard a sugerat că au existat doi autori ai Epilogului, unul fiind un discipol al lui Qoheleth, care a scris Epilogul (12: 9-14) și materialul la persoana a treia. **(9)**

Astfel, opinia critică generală, până în prima decadă a secolului al XX-lea, era aceea că adevărata Carte a Ecleziastului a fost eterodoxă și lipsită de unitate a compoziției și că glosele ortodoxe (corecte) ulterioare i s-au adăugat pentru a o aduce la forma actuală. După cum subliniază Robert Gordis, este surprinzător că „niciunul dintre acești cercetători nu încearcă să explice de ce cartea a fost considerată demnă de acest efort de a o legitima, când ar fi putut fi interzisă atât de ușor”. **(10)**

O altă problemă legată de aceasta, dar mai puțin controversată printre criticii acestei perioade, este chestiunea paternității literare a lui Solomon. Deși erudiții evrei, cel puțin până în secolul al XVIII-lea, au acceptat paternitatea literară a lui Solomon, primul creștin care a pus la îndoială acest lucru a fost marele reformator Martin Luther, care a atribuit data scrierii cărții perioadei Macabeilor. **(11)** Acest lucru pare să fi avut efect asupra conservatorilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea, ca F. Delkitzsch și E.W. Hengstenberg, ambii respingând paternitatea literară solomonică a cărții. Astăzi, doar foarte puțini conservatori, ca G.L. Archer și W. Kaiser, încă mai susțin paternitatea literară solomonică a cărții lui Qohelet.

NOTE:

1). *„The Princeton Review 20 (1857):* 419-440 (427).

2). J.F. Genung *„Cuvintele lui Qoheleth”* (1904) și C.H. Cornill - *„Introducere în cărțile canonice ale Vechiului Testament”*, Robert Gordis - *Koheleth - Omul și lumea sa* (New York: Schoken Books, 1965, p. 379, n. 14).

3). Conservatori ca Walter C. Kaiser: *„Ecleziastul - Întreaga viață”* (Chicago, Moody Press, 1979); G. L. Archer - *O cercetare a Vechiului Testament. Introducere* (Chicago, Moody Press, 1964).

4). Franz Dekitsch - *„Comentariu la Cântarea Cântărilor și Ecleziastul”*, trad. de H.G. Easton (Edinburgh, 1891), p. 181. E. W. Hengstenberg, marele savant conservator, a susținut în *„Comentariu la Ecleziastul”*, trad. de D.W. Simon (Philadelphia: Smith English & Co 1860, pag. 15), că „Un argument legat și ordonat, o aranjare elaborată a părților trebuie căutate tot atât de puțin aici, ca și în partea specială a cărții *Proverbelor* care începe cu Capitolul X sau ca în *Psalmii* alfabetici”.

5). Carl Siegfried - „Prediger Salomonis und Hoheslied (Göttingen, 1898). El a susținut ca această carte a fost scrisă prima oară de către un evreu cu o filosofie greacă, iar apoi comentată de un epicurean caducheu (care a adăugat ideea că ar trebui să ne bucurăm de viață atâta timp cât durează), un profesor Hokma („înțelept”, care a scris pasajele sapiențiale, care susțin beneficiile înțelepciunii) și de un Hasid (poate „pietist”, care a adus la lumină conștientizarea judecății divine). Apoi un interpret (comentator), redactori și autori de epiloguri au adăugat mai multe comentarii la mesajul original.

6). G. Bickell - *„Dar Prediger über den Wert das Daseins” (1884),* p. 4-5, cf. G.A. Barton, *„Comentariu critic despre Cartea Ecleziastului”* (ICC Edinburgh, ed. a III-a, 1908), p. 25 și urm.

7). V. Zappletal - *„Die Metrik des Buches Kohelet”* (1904), P. Haupt - *„Kohelet”* (1905) și *„Cartea Ecleziastului”* (1905).

8). G.A. Barton, loc. cit. A.H. MacNeile - *Introducere în Ecleziastul* (Cambridge, 1904), p. 44 și urm., a susținut că această carte a trecut prin trei etape majore de redactare: primul redactor a diluat mesajul pesimist, apoi al doilea redactor și-a ameliorat ortodoxia religioasă, iar etapa finală a fost finisarea de către autorul Epilogului și al Prologului.

9). E. Podechard - *„Ecleziastul”,* Paris, 1912, p. 142 și urm.

10). Robert Gordis - *„Kohelet - omul și lumea sa”*.

11). C.D. Ginsburg - *„Cântarea Cântărilor și Kohelet”* (New York, KTAW, 1970, p. 113) a prezentat opinia lui Martin Luther: „Nu Solomon însuși a scris Cartea Ecleziastului, ci Sirah, în timpul Macabeilor... Este un fel de Talmud, compilat din multe cărți, probabil din biblioteca Regelui Ptolemeu Energetes al Egiptului (citat și tradus de Ginsburg *„Conversație la masă”* a lui Martin Luther, p. 400-401 a ediției Forstermann și Birdseill).

(Continuare în numărul viitor)

Traducere din limba engleză de
Liana ALECU

* Teză de doctorat în filozofie, Catedra de studii biblice, Facultatea de Arte, Universitatea din Sheffield, aprilie 1988.

Fără a alege „preţul corect al sofisticării”

Alina Marieta Ion, „Mărgele de nisip”, Eurostampa, Timişoara, 2018

Dacă în plan metafizico-mistic, poeta Alina Marieta Ion declară (cu seriozitatea oricărui singuratic poem, aşadar relativ!) că nu mai face nimic, doar se mută dintr-un vis în altul, până când o să ajungă să-i zică tot lui Dumnezeu („Practica incertitudinii”, p. 38), în privinţa liricii, ca vehicul luminat înspre supra-înţelegerea destinului care poate îndemna la wu wei, la practica zen, se practică o anume certitudine, aceea a existenţei Frumuseţii, indiferent de tragedia condiţiei umane:

„Pietre cu muşchi/ se ridică în aer/ şi din ele curg izvoare.// capre negre coboară/ lângă nori/ şi peste noapte/ razele de lună/ îţi sărută picioarele,/ te simţi/ nevătămat.” (p. 39)

Frumuseţea şi ca Adevăr, care te poate frige în suflet precum liniştea (p. 40), care ne poate aminti că în lumea

noastră suntem doar nişte trecători, nişte musafiri, putând contempla, dacă nu distrugem Natura, pur şi simplu:

„Uscăciunea din fântâni/ se prelinge direct pe cerul liber” (p. 40). La un moment dat chiar se face apel la un „Principiu eco”, poate din unele puncte de vedere s-ar putea vorbi despre poezia eco a Alinei Marieta Ion: „Posedăm natura/ şi-o siluim/ ca pe ultima femeie a lumii/ dar ea rabdă/ ca la fiecare facere grea/ căci ştie că aşa o să întinerească/ pe veci/ sau o să scufunde lumea” (p. 68).

Între „izvoare” şi „seceta cumplită”, pe „drum dintre zi şi noapte”, poeta este prinsă de fapt între Viaţă şi Raţiune, sau, dacă vreţi, între Raţiune şi Simţire, fără a ne referi direct la romanul lui Jane Austen, Adevărului Minţii acordându-i-se Atenţia cuvenită, în „Iată cuvântul”, *par exemple*:

„Un singur cuvânt/ ivit din cel mai obişnuit loc/ poate să te lovească mortal/ direct în plex./ Mintea nu se va mai juca/ cum face ea de obicei/ dar îşi va rumega decedată,/ fierea,/ târguită bine dinainte./ Lucrurile vor fi luate în serios/ de la aşa o moarte/ şi adevărul nu mai poate fi evitat/ chiar dacă nu-l priveşti/ direct/ în ochi” (p. 32).

Liricul, în joc livresc cu Mintea, îşi recunoaşte limitele artistico-estetice, liricul care îşi recunoaşte etimologia şi teoria firească: „O febră ascunsă şi epuizantă/ este cunoaşterea de sine/ pentru că ea nu poate fi citită/ de pe buze/ ca pe-o speranţă/ sau ca pe un abis” (p. 51 – poemul „Filosofia minţii”).

Existenţialist, rezultă o anume Absenţă (şi de Godot, probabil): „Estetica este o realitate/ invizibilă şi abandonată.// Adevărul târziu/ le-a fost ascuns oamenilor/ şi prin muzee ei îşi uită/ acum, generaţiile./ Nu mai vor emoţia/ şi deja-ul interpretării,/ ei vor/ reprezentări” (p. 52).

Antropologic... reprezentativ, meta-realist, suntem într-o eternă vreme a mieilor, a tăcerii lor şi a rătăcirilor, după cum aflăm din „Crângul mieilor”: „E vremea fiicelor/ şi fiilor rătăcitori/ în lumea născută,/ eternă./ Fără să-i fi găsit marginile/ cu ochii deschişi/ au îmbătrânit căutând/ în valea viselor.// Până la urmă/ nici în eternitate/ n-au înţeles muzica,/ şi au dat absurdul/ pe clipe de melancolie” (p. 47).

„Şapte gânduri de rezervă” poate nuanţa, poeta fiind (cu)prinsă şi în jocul dintre teoria creaţionistă şi cea evoluţionistă (un titlu este, ironic, „Originea... specimenelor”, p. 53, iar în primul poem, „Zarurile au fost aruncate”, ultimul vers este dincolo de optimism sau scepticism: „Încă se aşteaptă evoluţia”, p. 5), următorul citat fiind din „Şapte gânduri...”:

„Legile iubirii vin din profunzimi albastre/ în fascinaţia noului stă taina uitării/ noi suntem mai mult decât suntem/ nu oricui i se poate năzări starea de bine/ sau starea de rău/ bunul simţ este simţirea binelui gratuit/ reflectarea celuilalt în tine îţi aminteşte/ cine mai eşti/ orice creator are o motivare perfectă” (p. 30). Într-un fel, Zeului Uitării i se ridică templu discret, cu o mantră cutremurătoare: „Ţi-ai văzut uitarea” (p. 70). Doar, mai spune poeta ispitită şi de filosofie, în poemul „Nominalism”: „lumea noastră mică/ este surprinzător,/ miezul uitării” (p. 11).

Omul-revoltat al Alinei Marieta Ion are un specific anume, în condiţiile României de astăzi, ţară pierdută, se pare, între Occident şi Orient, unde totul se poate livra imediat, inclusiv „misterul şi revelarea/ pentru destine mioritice/ cu o valoare/ inestimabilă” (p. 54).

Îndrăzneşte să se opună planificării şi proiectelor terorizante din ziua de astăzi prin puterea observaţiei:

„Chivotul sacru/ al permanenţei absolute/ a fost atins din greşeală/ şi s-a produs o criză în gândire./ Mai întâi s-a

epuizat logica/ pe urmă demnitatea/ până când,/ cu un efort minim,/ s-a instalat tranziţia imediată.// Ce s-a întâmplat/ s-a opus planificării" (p. 53).

Totuşi, erotismul, în vremuri de holeră sau de ciumă, poate exista, dar cere cuvinte noi, poate precum... „alunizare", p. 57, dar parcă predomină dragostea mai presus de orice dragoste, mistică: „O vagă amintire paradisiacă/ te poate înşela uşor,/ pentru că nu e moral/ să crezi că tu ai fost/ un înger". Cu toate reminiscenţele gândirii pre-creştine, apoteoză fiind citatul din... Silen: „Mai bine pentru om să nu se fi născut,/ iar dacă s-a născut să se întoarcă cât mai degrabă în împărăţia morţii!" (p. 62).

Blândeţea, predominantă şi ea, poate să izbucnească. „Modernitatea ne-a tâmpit" (p. 59). Dar asta este, poate suntem, într-adevăr, pe ici, pe colo, doar nişte „gâze răguşite": „Suntem şi noi nişte fiinţe/ tare ciudate!/ Abandonate în social,/ facem schimb/ de cărţi de vizită,/ chiar dacă ştim/ că n-o să ne sunăm/ niciodată" (p. 60).

Optimismul moderat cartezian (a se citi jocul de umbre dintre adevăr şi minciună din poemul „Oamenii-cart'esieni", p. 64) este sufocat de „justeţea ştirbă/ din rânduiala/ omenească", p. 66. Prea omenească! Sociologicul făcând şi el cu ochiul: „Săracii lipsiţi de apărare/ nu se mai văd/ în statul democratic,/ al celor bogaţi,/ deşi toţi au fost puşi la un loc/ ca să se măsoare/ unii pe alţii,/ de virtuţi" (p. 71). Poeta propune „chestiuni de metodă": „Să nu te superi pe ei/ când sunt atât de aroganţi/ o să râzi/ când râd şi ei/ şi ţii în tine/ neclintirea" (p. 73).

Ea nu alege, (în)spre ultimă instanţă, „preţul corect/ al sofisticării,/ când totul e dulce/ până la îngreţoşare" (p. 74). Pune sinceritatea deasupra sofisticării: „Vrem cu ardoare să iubim/ oameni care să ne iubească/ mai mult/ şi asta e cea mai mare/ plăcere în viaţă/ până când începem/ să ne îndoim/ de orbire" (p. 77). Bisturiul mistic pe care-l foloseşte ne arată limitele, în poemul „A noastră e mai bună": „În calote de aramă/ despărţim grâul de neghină/ şi trecem prin măduvă/ toată hrana.// Dar tot suntem aroganţi/ când vorbim/ despre credinţă,/ a noastră" (p. 78).

„Zadarnic", ultimul cuvânt al cărţii, este, într-un fel, un răspuns la o „Interogare", unul dintre cele mai scurte texte: „Oare dacă scriu poezie/ am să mă mântuiesc?", p. 27. „Zadarnic" este precedat de alte două cuvinte, în cel mai scurt text al volumului, şi ultimul, „Nimic prea mult": cuvintele „Da" şi „nu", p. 80. Răspunsul final s-ar putea să nu fie deloc unul final, deoarece miracolele propuse supra-, dar şi infra-, ultra- ş.a.m.d., existenţialist, de către Cuvânt, sunt răspunsuri mult mai dezirabile, care pot lua straiele unor întrebări ce pot duce mai departe, dincolo de orice „fracturare hidraulică", „camere surde", „entropii", farmecul uşurătăţii de a fi, de a cunoaşte, de a evolua, de a te mântui, de a te întoarce, de a uita... Sau de a număra „mărgelele de nisip", poemul care dă titlul cărţii:

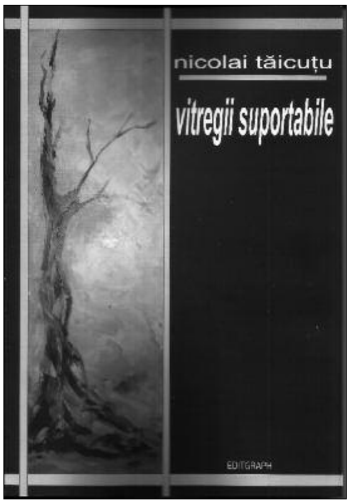
„Astăzi nu te mai grăbeşti niciunde/ în mersul tainic şi îngândurat/ pe drumul zilelor/ ce vin mereu/ şi nu poţi privi în ochi/ pe nimeni" (p. 31).

„Născută de veşnicie" (există un poem „Născuţi de veşnicie"), poeta poate propune chiar o vindecare de taine quasi-agnostică: „sufletului/ nu îi va lipsi nimic/ abia atunci când va începe/ să se vindece de taine" (p. 34). Este o propunere care poate deveni „periculoasă", dacă nu este chiar normală în paradoxala, oximoronica distopie reală în care trăim. Pentru că taine sunt, în felul lor, şi „amintirile", precum cele „de Récamier", din poemul atât de tulburător, ca un psalm care dă o replică greu mirositoare, „a tămâie şi smirnă", mult mai celebrului „Cred, Doamne, ajută necredinţei mele!"

A.G. SECARĂ

Metafizica umbrei și tăcerii

Poemele lui Nicolai Tăicuţu – acest rapsod al nostalgiei invadate de umbre și tăceri – au ceva din farmecul răsăritului de Soare în fața căruia, perplex, te întrebi dacă nu cumva este Apusul. Punctele cardinale ale Lumii și Vieţii îţi joacă farse estetice cuceritoare, telurицul și cerescul devin gemeni care încap și într-o singură metaforă, fantasticul și realul sunt fraţi de cruce, iar vitregiile fiinţării, tolănite sfidător în noi, sunt privite cu îngăduinţă imperială, stoic, de parcă în această *viațămoarte* care ni s-a dat ,,n-ar trebui să te temi de moarte, ci mai degrabă că n-ai început încă să trăiești". (Marcus Aurelius)

Umbra, ,,personaj"–vedetă al discursului poematic din volumul ,,Vitregii suportabile" (Buzău, Editura *Editgraph,* 2019), capătă, ca o ștafetă a lumii, chipul eternităţii: ,,după șapte zile de mers/ la pas, prin câmpie// umbra păsării de pe zare/ trece în umbra mea// umbra mea puţin adusă de spate/ trece în umbra cumpenei fântânii// umbra cumpenei se pierde/ picătură cu picătură/ din găleată înapoi în freatic/ să dea lumină/ cale deschisă peștelui/ argintiu și orb" (,,umbre"). Alter ego al Sinelui, umbra ne hăituiește singurătatea, căci „sunt rare momente ale zilei când/ umbra se desprinde de mine/ și induce în eroare umbrele din vecinătate/ mai ales pe cele aparent statice/ ale salcâmului, ale cumpenei fântânii/ și ale bisericii// acestea se minunează/ cu câtă vitalitate trece umbra mea/ prin umbra lor..." (,,eternitatea clipei). În mitologiile africane, umbra este a

doua natură a ființei și lucrurilor, dar are sufletul legat de moarte. La ,,nicolai t", umbra este îndrăgostită de viață și eternitate. Umbra din ,,Vitregii suportabile" este, mai curând, rudă estetică și ficțională cu umbra din povestea lui Andersen (,,Umbra"), unde aceasta joacă rolul dublului ființei. Dar, în vreme ce umbra ,,nicolai t" este prietenoasă, cea a lui Andersen este doldora de capricii. Am putea înrudi umbra ,,poetului-geolog" cu umbra eminesciană din ,,Sărmanul Dionisos", unde aceasta este partea eternă a ființei. Firește, am putea alerga și în regatul poematic al lui Blaga, pe urmele umbrei: ,,Să-nsoțească-n lumi ființa/ merge-alături neființa./ Umbra ce-o purtam pe drum/ e un fum? O, nu e fum.// Toate-n preajmă vor să spună:/ e și umbra-ntruchipare/ a nimicului din Soare,/ a nimicului din Lună" (,,Umbra", în Poezii", București, Editura Cartea Românească, 1982). La Nicolai Tăicuțu, umbra este o întruchipare a unui *tot* care pare să sfideze *nimicul* metafizic blagian. Dacă explorăm și universul din ,,Nemaipomenita poveste a lui Schlemihl", a lui Adelbert von Chamisso (vezi volumul ,,Nuvela romantică germană", antologie și note de Ion Biberi, București, EPL, 1968), unde umbra, ca motiv central, devine bun de schimb, marfă, dar perspectiva etică face totuși legea, în cele din urmă: ,,Tu însă, prietene, dacă vrei să trăiești printre oameni, învață să respecți mai întâi umbra și numai apoi banul". La Nicolai Tăicuțu, respectul pentru umbră este suveran, întrucât, fără ea, poate că n-am mai putea vorbi despre ,,vitregii suportabile", ci doar despre vitregii. Umbrele, ca și destinele unora dintre noi, se suprapun, socializează, devin eroine ale haosmosului nostru cotidian: ,,umbra tatălui/ urmată de umbra fiului/ tăiate pe lung din desfășurarea timpului/ și-n ritual puse peste/ o altă umbră de tată/ urmată de o altă umbră de fiu/ și încă și încă și încă/ în suprapunere perfectă/ au luat locul limbilor/ bătrânului orologiu al câmpiei/ din turnul înalt/ ridicat peste zi/ se dă timpul probabil/ doar noaptea/ cele două umbre/ dau/ ora exactă" („suprapunerile timpului local"). Poetul și umbra intră în jocul ludic al lumii, unul cu accente de dramă: „și adesea ne stropim cu apă/ când ea pe mine, când eu pe ea/ cu apă rece ne stropim/ de teamă/ să nu începem să mirosim/ urât să mirosim/ a putreziciune" (,,întru menținerea ambianței"). Umbra apare în volum când ca un aliat al purtătorului, când ca un sfetnic sau oblojitor al sufletului... Umbra este distribuită în varii roluri: ,,umbra umbrei lui", ,,propria umbră", ,,câ rd de umbre mici", ,,umbra tatălui", ,,umbra fiului", ,,umbră de fiu", ,,două umbre care dau ora exactă", ,,umbra unei sălcii", ,,umbra pe care o port", ,,chip de umbră luminoasă", ,,umbra cumpenei", „umbra fântânii părăsite" etc.

Tăcerea, o altă vedetă a discursului poematic al volumului, este pentru Blaga umbra unui cuvânt, iar cuvântul, ,,o rană a tăcerii" (,,Elanul insulei"). În „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii", prin tăcerea lui rațională, poetul ascultă cu auzul acutizat prelungirea sensurilor în mister. O asemenea strategie pare că adoptă și Nicolai Tăicuțu: ,,în tăcerea mea/ retor sunt pentru piatra din temelia casei/ în tăcerea mea/ retor sunt pentru iarba de pe aleile grădinii/ în tăcerea mea/ retor sunt pentru apa din fântâna /ridicată de mine" (,,înscris"). La el, tăcerea devine uimire, interogare de esențe: „nu pot să cred/ nu pot/ marea și-a redus uimirea/ la tăcerea valului lin" (,,poema balcică"). Tăcerea, cotropind mari evenimente, natura și sufletul, conferă maiestate marilor zvârcoliri. Până și ,,piatra îi șoptește geologului-poet:/ taci și ascultă-mă/ privește-mă și notează!" (,,vorbitoarea"). Strop de suflet care vorbește doar cu el însuși, tăcerea poate fi percepută la Nicolai Tăicuțu – care „strânge în pumnul tăcerii/ cuvântul" – și cu ochii lui David Le Breton („Despre tăcere", Editura *All*, București, 2001), cel care, vía Kierkegaard, deschide perspectiva unui „catharsis al tăcerii", cel puțin până atunci când valoarea autentică a Cuvântului va fi pe deplin restaurată.

,,nicolai t, poet serios, după cum îl știți/ a ieșit la plimbare/ cu poemul lui cel mai drag/ un poem-nud/ un nud perfect" (,,ponoasele se trag la urmă"). Metafizică, plimbarea îl poartă prin imperii de suflet – lumea copilăriei și a satului, natura, familia, prozaicul vieții cotidiene, frumoasa risipire a ființei, firescul greu de sesizat, povești fără eroi năzdrăvani, gările prin care nu mai trec trenuri, nemurirea (,,la ceas de seară/ am convenit cu poemul// ca eu să nu îl termin niciodată/ iar el pe mine/ nici atât") – și simte mereu că ,,o zi periculoasă/ a căzut asupra mea/ o zi cât o clipă/ o zi cât un an" (,,dar").

,,același nicolai t/ omul satului" percepe lumea ca pe o multiplicare de ego-uri din care se naște eternitatea: ,,și tot pe-aici/ oamenii satului: nicolai t I/ nicolai t II și III și IV și V și/ sute de nicolai t/ trebăluind/ trebăluind", salahorind cu suflet la zămislirea eternității.

,,nicolai t/ copil pribeag fiind/ duce un cârd de umbre mici/ cu luminozitate redusă/ la păscut" (,,la păscut pe lună plină"), este vrăjit de spectacolul în care ,,vaca sfântă-și potolește micul dejun/ cu câteva metafore din floare de piatră/ de pe șanțul uliței" (,,cu arșița nu-i de glumit"), evadează din copilărie, se aruncă-n rugă (,,ajută-mă, Doamne,/ să pun opreliște/ să nu dau geană peste geană/ acestui poem nevoit/ să ia parte/ la o înmormântare/ camuflată în nuntă" (,,clovn în rugă") și lecuiește amintiri: ,,stau la masă, față în față/ cu cel care, cândva/ și-a zis sieși/ că mă părăsește definitiv/ (mie a uitat să-mi spună/ și plecarea / a făcut-o de unul singur)// acum, după mult timp/ la aceeași masă, ne desparte/ un strat gros de aer stătut/ nu recepționez nici un gest/ nu aud niciun cuvânt/ nu îl aud// două priviri prinse/ în două fotografii îngălbenite/ sunt așezate acum/ față în față" („când din vina unuia celălalt suportă consecințe").

„nicolai t" îmi pare a fi uneori și un mare singuratic pândit de vitregiile care, uneori, se lasă greu împrietenite pentru a deveni suportabile: ,,de astă dată nimeni/ dintre prietenii nopții, și-ai mei, se înțelege/ nu voia să mă însoțească// [...] îmi strigau: poți să treci vadul singur/ e vadul tău, așa cum ți l-ai dorit// noi până aici ți-am purtat umbra" (sus pe mal"). Rămas chiar și fără umbră, ,,nicolai t" știe că, în cele din urmă, trebuie să-și poarte singur crucea; inclusiv Crucea Poeziei. Asta și face, ca un Sisif care tot îmblânzește vitregii, în acest hulit/ admirat infern migrator al ființării.

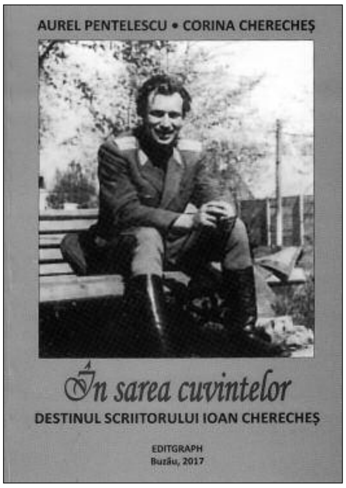
Ion FERCU

Ioan Chereceş, cărţile lui şi cartea cărţilor lui

*** Aurel Pentelescu, Corina Chereceş - *În sarea cuvintelor – Destinul scriitorului Ioan Chereceş*, Buzău, Editura Editgraph, 2017**

16 septembrie 2017. În Parcul Crângaşi, prin mijlocirea lui Alex Stoian „Nemo”, am fericita ocazie de a o cunoaşte pe doamna Corina Chereceş, adică pe fiica unui scriitor pe care îl cunoşteam de mai mulţi ani, aşa cum îi cunoşteam şi – în mare parte – opera. După ce am fost „examinat” de către un veteran care o ajuta să îşi supravegheze standul cu cărţi (am remarcat imediat că toate erau semnate Ioan Chereceş) şi am „trecut examenul” (domnul Tony, membru ARPIA, a vrut să se convingă că eu chiar ştiam câte ceva din istoria modernă a aviaţiei militare române), am pornit o discuţie despre bătrânul scriitor.

Îl cunoscusem încă din primii ani ai noului mileniu, prin intermediul volumului său „Aerodrom şi cer”, cumpărat în timpul unei şedinţe a Asociaţiei Aviatorilor Braşoveni, la care a participat şi regretata doamnă pilot Sanda Agache (ea căra pentru noi de la Bucureşti zeci de cărţi de aviaţie). După o vreme, l-am regăsit, cunoscându-l şi pe Ştefan Alexandrescu, „Mareşalul din Băneasa”, la o şedinţă a Fundaţiei „Căpitan Erou Alexandru Şerbănescu”, iar după puţin timp am dat mâna chiar cu scriitorul, pentru prima oară, la Muzeul Aviaţiei, în Pipera, într-o zi de Sfântul Ilie. Mi-a înmânat cartea lui, „Dracii roşii”, pe care am citit-o pe nerăsuflate. În sfârşit, l-am revăzut tot la Muzeul Aviaţiei, în momentul lansării unei lucrări a lui Dan Antoniu, când am provocat amândoi o discuţie foarte interesantă (şi poate şi cu niţel ecou acolo unde trebuie) despre accesul cercetătorului istoriei aviaţiei la sursele de informare, cu precădere (pentru că în sală se aflau şi oameni cu funcţii de comandă în Forţele Aeriene) la arhivele militare.

Acum discutam cu Corina Chereceş, din nefericire la timpul trecut, despre personalitatea tatălui ei. Am cumpărat atunci toate titlurile pe care le avea pe stand şi pe care eu încă nu le aveam în bibliotecă şi, în plus, lucrarea ***În sarea cuvintelor - Destinul scriitorului Ioan Chereceş***, semnată Aurel Pentelescu şi Corina Chereceş.

Sigur că le-am citit pe toate, cu mare interes şi cu multă bucurie. Iar la sfârşit a venit şi rândul acestei cărţi a cărţilor lui, pe care a avut şi el bucuria să o vadă, înainte de a face marele pas dincolo.

Înainte de a începe lectura, decriptasem titlul cu ajutorul codului lui Petre Ispirescu. M-am înşelat, explicaţia e alta, dar nu am greşit întru totul; chiar şi autorii monografiei spun undeva că autorul în discuţie e un meseriaş în potrivirea vorbelor, întocmai ca un bun bucătar, pentru a (pre)găti un adevărat festin, gustat de către cititori. De fapt, sarea are altă semnificaţie: Ioan, tatăl scriitorului, a fost şuvagău, adică tăietor în sare; Ioan, fiul, la rândul său, a fost un cioplitor în masa vocabularului, un artist al cuvântului.

Cartea pe care o propunem spre discuţie acum este o lucrare foarte interesantă şi cuprinzătoare, al cărei obiectiv este prezentarea deplină a unui autor literar. Strategia adoptată de coautori este clasică: un capitol bio-bibliografic şi un al doilea, mult mai amplu, cu o antologie de texte din activitatea reportericească a lui Ioan Chereceş. La final, volumul cuprinde şi un album cu fotografii, unele realizate de către autorul recenzat şi utilizate de către el la ilustrarea articolelor de presă, altele care îl reprezintă pe Ioan Chereceş, de multe ori în tovărăşia unor personalităţi de seamă ale aviaţiei române (din care, de fapt, face şi el parte).

Voi încerca să analizez pe rând capitolele lucrării, pornind, de ce nu?, chiar de la cuvintele introductive. După părerea mea, cele două texte ale prefeţei, datorate domnului general de flotilă aeriană Ştefan Voian şi domnului inginer Doru-Laurian Bădulescu, sponsorul apariţiei editoriale, dar, în primul rând, fiul aviatorului Mircea T. Bădulescu, una dintre personalităţile aviaţiei militare despre care Ioan Chereceş a avut multe de scris, sunt nişte argumente importante pentru un eventual îndemn de a citi cartea, dat fiind prestigiul de care domniile lor se bucură în rândul celor care *ştiu*.

Trecând la lucrarea monografică, trebuie să evidenţiem originalitatea prezentării biografice a omului şi scriitorului Ioan Chereceş. Domnul comandor Aurel Pentelescu, un om de ştiinţă, istoric recunoscut pentru lucrările sale anterioare, a optat pentru reproducerea unui dialog purtat cu eroul său, de fapt un interviu condus cu măiestrie socratiană. Aş spune „strâns cu uşa” de către intervievator, el, care ştia doar să ia, nu şi să dea interviuri, Ioan Chereceş e obligat să spună tot, nefiindu-i îngăduit nici să uite amănunte relevante, nici să le omită, din modestie. Sincer, „ascultând” discuţia, parcă îl vedeam pe bătrânul scriitor în poziţia aceea care vădea concentrare şi înţelegere, pe care i-o cunoşteam din convorbirile noastre, parcă îi recunoşteam, odată cu răspunsul, şi gestul acela care parcă te punea la locul tău, sau care, alteori, sublinia adevărul unor fraze. Toată viaţa lui este astfel rememorată de el însuşi, insistându-se asupra momentelor şi circumstanţelor importante pentru noi, din punctul de vedere al activităţii literare: prima reuşită, ca elev în clasă primară, pe tărâmul scrisului, examenul de selecţie pentru şcoala de ziarişti militari, ucenicia pe lângă jurnalişti consacraţi în cadrul şcolii de la Apărarea Patriei, apoi activitatea de ziarist, atât la publicaţiile militare, cât şi la cea de pe lângă uzina la care a

lucrat, după dezbrăcarea (forţată) a hainei militare, sau la cea afiliată unui partid politic, terminând, cum altfel?, cu colaborarea recentă la o revistă de aviaţie. Moderatorul interviului insistă pe metodele de documentare ale reporterului, militar sau civil, pentru a scoate în evidenţă extrema acurateţe a textelor publicate, mai ales că reporterul nu e din afara fenomenului descris, adică este un ofiţer tehnic de aviaţie, care ştie exact despre ce scrie atunci când abordează viaţa aviatorilor şi activitatea de pe aerodromul militar, şi este un muncitor (foarte) calificat care descrie în deplină cunoştinţă de cauză procesul de producţie dintr-o uzină a industriei (socialiste) române.

Autorii monografiei nu se sfiesc să îşi exprime părerea că şocurile din viaţa lui Ioan Cherecheş au fost şi adevărate imbolduri pentru un nou pas în evoluţia sa. Eliminarea (pentru motive politice) din liceu l-a obligat să se înscrie la Şcoala de Ofiţeri, astfel formându-se el ca ofiţer de aviaţie, iar apoi ca fotoreporter militar; epurarea din armată l-a făcut să se angajeze într-o întreprindere industrială, loc unde a cunoscut alte realităţi ale societăţii româneşti, oameni, mediu social; dispariţia ziarului uzinal „Dinamul" i-a dat timpul necesar pentru a elabora o carte, pe care a reuşit, datorită unor demni oameni de cultură, să o tipărească în 1982, devenind astfel prima dintr-o lungă serie; evenimentele din decembrie 1989, odată cu schimbarea de direcţie din istoria României, l-au readus pe Ioan Cherecheş într-o redacţie de ziar, oferindu-i prilejul să se informeze şi să îşi exprime părerea în legătură cu noua evoluţie a societăţii; iar întâlnirea cu Cornel Marandiuc i-a oferit prilejul să se reîntoarcă la aviaţia pe care, de fapt, nu a părăsit-o, afectiv, niciodată.

Capitolul bio-bibliografic este completat de un subcapitol dedicat activităţii editoriale a lui Ioan Cherecheş. După lista completă a cărţilor publicate de acesta, sunt reproduse, ca argument, toate prefeţele şi mesajele de pe coperta a patra a cărţilor.

Prefeţele sunt de fiecare dată semnate de oameni cu nume grele. Aviatori cunoscuţi, generali sau ofiţeri superiori, prieteni vechi ai lui Cherecheş au fost bucuroşi să fie primii lui cititori, pentru a-şi aşterne, apoi, părerea, cu scopul de a atrage următorii cititori. Relaţia lor cu scriitorul şi opinia pe care şi-o exprimă au, de asemenea, şi efectul de a gira, dacă nu calitatea literară a cărţilor cherecheşiene, ei nefiind specialişti în critica literară, cel puţin calitatea lor documentaristică, istorică. Această parte a cărţii este rotunjită cu o nouă antologie, formată din recenzii şi articole critice referitoare la cărţile lui Ioan Cherecheş. Şi în acest caz, vorbim de critică de întâmpinare sau de popularizare, texte semnate de personalităţi prestigioase din domeniul abordat de scriitor. Nu mă ascund după o falsă modestie, ci recunosc cu mare bucurie şi mândrie că unul dintre aceste texte este semnat de mine şi este preluat din ziarul **DRUM**, care apare la Roşiorii de Vede.

Partea a doua şi cea mai amplă a cărţii cuprinde o selecţie de articole publicate de Ioan Cherecheş într-o viaţă (lungă) de jurnalist.

Autorii recunosc faptul că selecţia nu a fost uşoară. Au fost nevoiţi să lase la o parte, din cauza limitei spaţiului tipografic, o mulţime de texte de foarte bună calitate, dar cele pe care le-au ales sunt menite să traseze un portret foarte interesant al publicistului Ioan Cherecheş.

Eu unul recunosc cinstit că nu ştiam nimic despre activitatea lui Cherecheş din afara aviaţiei. Cu toate că sunt mult mai tânăr decât el, am trăit şi eu perioada comunistă, fiind familiarizat cu stilul de atunci al presei. Eram obligat să am abonament la organele de presă adecvate vârstei mele de atunci. Am citit ***Arici Pogonici, Luminiţa, Cutezătorii, Scânteia tineretului*** pentru că aşa trebuia sau pentru că, de multe ori, chiar mă interesau. Dar, fiu de militar activ fiind, am avut acces şi la presa militară a timpului, adică ziarul ***Apărarea patriei*** şi frumoasa revistă ilustrată ***Viaţa militară***, iar conţinutul textelor şi modul de abordare a subiectelor de către reporteri îmi sunt foarte bine cunoscute, de aceea nu sunt şocat de stilul ziaristului Ioan Cherecheş, de cele mai multe ori laudativ, propagandistic, uneori tributar acelei abordări în spirit critic şi autocritic impuse de organele de partid şi de stat şi supravegheate de CI sau de securitate. Sunt, în schimb, plăcut impresionat de subiectele alese de către ziarist. Uneori senzaţionale, descriind evenimente de zbor – până la urmă cam asta caută presa, pentru a atrage lectorii. Dar, şi acestea sunt majoritare, reportajele (literare, cum subliniază autorii monografiei) se referă la evenimente obişnuite din viaţa aviatorilor sau a muncitorilor români, interesante nu prin descrierea unor evenimente limită, ci tocmai prin descrierea vieţii obişnuite a românilor, în care mulţi cititori se recunosc.

Reportajele lui Ioan Cherecheş, tipărite de publicaţiile ***Şoimii patriei*** (ziarul aviaţiei militare), ***Apărarea Patriei*** (ziarul armatei române), ***Dinamul*** (ziarul Uzinei de Maşini Electrice Bucureşti), ***Atitudinea*** (ziar al Partidului Republican post-decembrist) şi ***Orizont aviatic*** (publicaţie de cultură aviatică iniţiată şi condusă de istoricul şi scriitorul Cornel Marandiuc) şi antologate în lucrarea de faţă, trasează o istorie a României. Mai întâi, o istorie a aviaţiei anilor 1950, perioadă de pionierat în domeniul propulsiei reactive, punctată de (mult prea) multe evenimente datorate atât calităţii materialului volant, cât şi, uneori, pregătirii personalului. Nu evenimente deosebite, soldate cu accidente, ia în discuţie Ioan Cherecheş, ci zile normale, cu situaţii grele rezolvate de piloţi şi tehnicieni. Pentru că în uzină nu toate sunt roz, nu fiecare zi este încununată de satisfacţia datoriei împlinite, ci şi umbrită de situaţii limită, dar şi în acest caz reporterul nu se apleacă asupra senzaţionalului negativ, ci caută acele evenimente care sunt rezolvate, de cele mai multe ori, datorită calităţii umane a muncitorilor.

O particularitate prezintă textele din ziarul post-decembrist. Aici ne întâlnim cu o nouă faţetă a lui Ioan Cherecheş, care, pe lângă (puţine) situaţii uşor rezolvabile, aduce în discuţie multe evenimente reprobabile din acei primi doi ani ai României eliberate de communism. Dar şi aici recunoaştem atitudinea pozitivă, optimistă, a reporterului de actualitate, care înţelege esenţa fenomenului şi speră într-o rezolvare favorabilă.

Ajungând la ***Orizont aviatic***, puţinele texte selectate revelează o altfel de personalitate a lui Ioan Cherecheş, datorată şi vârstei, dar şi experienţei şi conjuncturii. Incursiunea în viaţa unui mare aviator, al cărui destin ar fi putut fi schimbat dacă părinţii lui nu ar fi făcut un mare sacrificiu, dar, şi mai ales, cele două texte închinate vechiului său prieten, generalul Horia Opruţă, ne arată un suflet sensibil şi un scriitor de factură romantică, poate greu de anticipat văzând fotografia de pe copertă a unui ofiţer în uniformă de campanie.

În concluzie, cred că am citit şi prezentat aici o carte care nu povesteşte doar despre viaţa şi creaţia unui om, fie el şi scriitor, ci retrasează un capitol al istoriei Românilor, oameni buni şi pricepuţi, buni meseriaşi în aviaţie şi în industria constructoare de profil, inimoşi şi iubitori de alţi oameni.

Mihai-Athanasie PETRESCU

Daniela Chirițescu (clasa a X-a D), **Alexandra Işvan** (clasa a X-a D) și **Ana-Maria Dincă** (clasa a XII-a D) sunt trei dintre elevele Liceului Teoretic „Ion Mihalache" din Topoloveni, care scriu sau încearcă să scrie poezie. Deși diferite și inegale, ele se aseamănă totuși prin sinceritatea, fragilitatea și deschiderea lor sufletească. O vibrație care își caută cuvântul poetic. (**Virgil DIACONU**)

Daniela CHIRIȚESCU

1.

În apă, adânc îngropate în albastrul abisului
Aripile mele se zbat în marea pierderii.
Căldura a plecat, lăsându-mă rece
În cruzimea bătăliilor arse.
Niciodată legată, dar etern încătușată,
Înot în slăbiciunea sufletului fragil.
Am renunţat la nemiloasele amintiri dulci,
Pentru a mă dărui corabiei stacojii din lemn de cireș,
Şi atât timp cât valurile se vor ciocni de ţărm
Voi avea libertatea în piept, luptând sau pierzând
Tot ce am,
Căci aici am aruncat sălbatic şi puternic
Cheia rănilor ce nu se vor vindeca vreodată
și doar furtuna va sufla viața
În moartea din cufărul ferecat.

2.

Când ploaia va cădea de jos în sus
Şi răsăritul va fi doar un alt apus,
universul se va îneca în abisul înghețat
al sufletului meu pierdut,
Acoperindu-mă cu umbra ta dureroasă şi fragilă.
Voi avea din nou inima mea dulce de granit
Să pot să uit cât de mult te-am iubit.
Şi să pot striga numele tău
Fără ca buzele să îmi fie uscate de dor.
Şi durerea-mi va curge ca un flux firesc,
Înconjurând tot globul pământesc.
Vei şti atunci că nu te mai iubesc.

3.

Mi-ai scris în palmă visele tale,
Și atunci când sfârșitul degetelor
s-a umplut de cuvinte,
Ai plecat, lăsând pe mâinile mele
Doar o profundă urmă de durere.
M-ai lăsat flămândă de cerneala ta
Și mă întreb, în treacăt, doar așa,
Pe pielea mea, cine va mai picta?

Alexandra IȘVAN

1.

Tu ai căzut
Eu după tine
Tu ai de pierdut
Și eu mai mult ca tine
Tu suferi neîncetat
Iar eu am rupt bucăți din mine
Tu poate ai șansa să te ridici
Însă eu nu mă mai pot ține
Tu vei rămâne cu amintiri și o durere
Dar eu mi-am împlinit cea mai mare temere
Tu o să treci prin ceva greu și de neînchipuit
Și eu sunt aici, dorindu-mi să-l fi oprit
Tu știi că te iubesc și poate, te bazezi pe dragostea mea
În schimb, eu am pierdut ce mă determina a suporta
Tu îmi ai toate secretele și toate tristețile înăuntrul tău
Și acum realizez că între timp ți-am făcut inima cadou
Tu o ai, tu știi ce se va întâmpla, tu-i alegi destinul
Iar eu aștept a mea sentință, adăpostindu-mi chinul
Tu ești unica și ultima persoană
din ruinele viitorului meu
Și nu vreau să pierd pe cineva, fără de care nu pot fi eu
Tu mi-ai dat sens vieții, și într-o secundă mi l-ai luat
Iar eu aștept cu sufletul la gură să-mi dai ce mi-ai furat
Tu ești stâlpul de lumină ce-mi ținea
templul de eșecuri întreg
Și eu nu pot suporta să se dărâme tot sub a mea durere

Tu ești tot ce-mi doresc și tot ce mi-aș putea dori
Și eu refuz să cred că iubirea noastră este destinată uitării
Tu ești cheia cătușelor izolării mele
Iar eu te voi iubi mereu, în eternitatea închisorii grele.

2.

Vreau să plec departe
și să nu mai am parte
nici de mine -
de cât de mult am suferit
nici de tine -
de cât de mult mi te-am dorit
nici de noi -
de câte lucruri ne-am vorbit
nici de foi -
de câte chestii-am scrijelit.

Vreau să plec doar eu la noapte
să mă pierd printre-ale tale șoapte-
să uit ce vreau ori ce-mi doresc-
să uit de cât de mult te iubesc-
să uit că trece timpul chinuit-
să uit de eșecul meu deja plănuit.

Vreau liniște și tăcere
gălăgie și durere
ocupație și nimic
un început și un sfârșit

Vreau să fii aici lângă mine
să-mi simți bătăile inimii străine
Să știi că ea bate pentru tine
să vrei să te întorci pentru-a-o ține.

mai vreau și să mă lași încet
să mă rupi de orice fel de regret
să vii să-mi spui ce simți concret
să nu mă mai alimentezi, că e nedrept.

deci
vreau ce vrei tu
spun ce simt dacă simți și tu
rămân dacă mă reții tu
trăiesc dacă îți dorești tu

tu alegi ce-mi convine mie
tu alegi ce o să fie
tu alegi de o să râd, să plâng, să mor
tu alegi de mi se va sfârși acest dor.

tu alegi ce vreau.

Ana-Maria DINCĂ

Plânsetul

Pe un fir de ață subțire,
Își revine inima mea după o așa-zisă otrăvire.
Mi-am tras sufletul în pădure,
Unde știu că este „LUPUL" pregătit să îndure:
Fiecare lacrimă vărsată,
Fiecare urlet care răsună pe a Soarelui orbită
Fiecare bucată din inimă, plânsă și strivită...
Bunătatea mi-a fost folosită
Și-n loc să fiu mulțumită,
Am căzut într-un plânset, fiind de fiecare om dezamăgită.
Gândul de a mă răzbuna mă omoară,
Dar îmi surâde și asta mă-nfioară...
Însă dorința liniștii sufletești îl doboară,
Și într-un târziu mă ridic și trăiesc pentru a doua oară.
„Toamna" și „Singurătatea" pun stăpânire
pe lumea mea...
Fără chipuri vesele,
Fără oameni care mă pot ataca cu vorbele...
Suntem doar eu și „LUPUL"
Mesagerul dintre lumi fiind „Corbul"
Și odată cu el visurile mele își iau zborul,
Apucându-mă, fără să vreau, Dorul...

Trădarea

Ura mă-nfioară,
Căci o simt pentru tine iară...
Toate secretele îmi sunt date în vileag,
Sufletul meu construiește un înalt prag,
Peste care tu nu mai poți trece,
Deci nu te mira dacă-ți sunt rece!
Trupul și inima mi se învinețesc,
Tu crezând că a mă lovi-i firesc...
Din fericire, sufletul meu se reface,
ușor, și nu mai primește.
Dar, ghici ce, sunt nativ al zodiei Pești!
Dacă ți-ai permis să mă rănești,
Îți jur că tot ce mi-ai oferit, înzecit, ai să primești.
Demonii urlă și se luptă cu Îngerul Păzitor,
Negrul devenind din ce în ce mai pătrunzător...
Eu, de regulă, sunt un luptător,
Dar în timp ori pe tine, ori pe mine, pe cineva o să omor.
Căci habar n-ai cât de tare cuvintele tale mă dor...

S-au întâmplat la Centrul Cultural Pitești

■ **1 martie:** Spectacolul muzical „Mărțișorul iubirii", cu Tiberiu Hărăguș și Grupul Folk P620, Aurelian Temișan&T-band. Organizatori: Primăria Municipiului Pitești, Consiliul Local Pitești, prin Centrul Cultural Pitești. Coordonator: cantautorul Tiberiu Hărăguș.

■ **2 - 3 martie:** Cupa Mărțișorului la Șah. Organizatori: Centrul Cultural Pitești, Clubul de Șah Alfil Pitești și Clubul Sportiv Amicii. Coordonator: dr. Ovidiu Stancu.

■ **4 martie:** Expoziția de pictură și grafică sub genericul „Imagini din lumea nevăzută", de Cristu Zăvoianu, Alexandra Iulia și Alexandru Lică. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: Carmen Elena Salub. Conferința sub genericul „Cum să ne schimbăm destinul", susținută de Grupul de Studiu Budist „Tara Albă" al Fundației pentru Păstrarea Tradiției Mahayana. Organizatori: Centrul Cultural Pitești și Grupul de Studiu Budist „Tara Albă". Coordonator: Alexandra Grigorescu.

■ **5 martie:** Dezbatere pe marginea lucrării „Piatra Cerului și a Pământului", de preot prof. univ. dr. Ioan Stancu. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: poeta Denisa Popescu.

■ **6 martie:** Dezbaterea interactivă cu tema „Arhitectura și latura ei neînțeleasă", avându-l invitat pe arhitectul Alexandru Dumitrescu, în cadrul proiectului de dezvoltare personală „Viața merge înainte", coordonat de poeta Simona Vasilescu. Organizator: Centrul Cultural Pitești.

■ **11 martie:** Colocviul cu tema „Din istoria călătoriilor: zborul cu balonul", în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma". Organizator: Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" și redacția revistei-document *Restituiri Pitești*.

■ **12 martie:** Proiectul de dezvoltare personală sub genericul „Personalitatea de la A la Z", cu tema „Atașamentul". Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: psiholog-clinician Camelia Dragomirescu.

■ **13 martie:** Spectacolul muzical-literar-artistic susținut de Trupa de Teatru Robertto, cu ocazia aniversării a 10 ani de la înființare. Invitată: eleva Alma Priseceanu. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: artistul Robert Chelmuș.

■ **14 martie:** Proiectul cultural-educativ sub genericul „Confluențe literare", susținut de poeta Allora Albulescu și invitații săi. Organizatori: Centrul Cultural Pitești și Fundația Literară Liviu Rebreanu.

■ **20 martie:** Expoziția de pictură, grafică, arte decorative, sub genericul „Primăvara", de Mara Diaconu (pictură), Georgeta Gherghinoiu (grafică), Adina Preda (arte decorative). Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: Carmen Elena Salub.

■ **21 martie:** Proiectul cultural-educativ sub genericul „Față în față cu eroii din cărți", avându-l invitat pe Dacian Banca, maestru al sportului, ex-director sportiv la Napoca Rally Academy. Organizator: Centrul Cultural Pitești.

■ **25 martie:** Medalionul literar-muzical sub genericul „Muzica Poeziei. Poezia Muzicii", avându-i invitați pe medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu și pe medicul cardiolog Adrian Tase. Invitat special: Andrei Tase, student la Academia de Muzică „Gheorghe Dima" Cluj-Napoca. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: poeta Denisa Popescu.

■ **26 martie:** Colocviul cu tema „Unirea Basarabiei cu România". Organizator: Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" și redacția revistei-document *Restituiri Pitești*. Coordonator: lector univ. dr. Marin Toma. Clubul literar-artistic „Mona Vâlceanu", cu tema „Lirica feminină". Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: scriitoarea Mona Vâlceanu.

■ **27 martie:** Dezbaterea interactivă cu tema „Stimularea păstrării și importului de eminență cenușie. Migrația, opțiune de dezvoltare economică locală". Organizatori: Centrul Cultural Pitești și Asociația Solidaritatea Umană Nova Pitești.

■ **28 martie:** Expoziția de artă decorativă sub genericul „Urma unui pas", de Mariana Frățița. Organizator: Centrul Cultural Pitești. Coordonator: Carmen Elena Salub.

● APARIȚII EDITORIALE: Revista lunară de literatură Cafeneaua literară (nr. 3/2019), Revista lunară de cultură Argeș (nr. 3/2019), Publicația lunară Informația Piteștenilor, Revista Cuvântul Argeșean (nr. 2/2019)

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti

Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori:
Lucian COSTACHE
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU
Corespondenţi:
Elisabeta BOŢAN (Spania)

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Lucian PÂRVULESCU

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1,
sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013,
Piteşti
Tel./fax: 0248/216348

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256,
Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii.
Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

Manuscrisele primite la redacţie nu se înapoiază.

Tiparul executat la
S.C. Tiparg S.A.,
tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Revista nu publică decât texte originale, deci care nu au mai apărut în alte publicaţii.

Aflat pe locul al doilea, L.I. Stoiciu câștigă Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”

(Urmare din pag. 1)

Un mare poet nedreptățit

„În legătură cu acordarea Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” din acest an, subsemnații, membri ai juriului, ne simțim obligați moral să facem următoarea declarație:

Votul inițial, valabil până în dimineața zilei de 15 ianuarie 2019, a fost acordat, cu o majoritate de cinci voturi din șapte, poetului Constantin Abăluță. Întrucât laureatul nu a putut ajunge la Botoșani, a fost invocat regulamentul sau cutuma, întărite de decizia președintelui Uniunii Scriitorilor, consultat în acest sens, conform cărora premiul nu se acordă decât dacă poetul câștigător este prezent la ceremonia oficială a decernării înaltei distincții.

Or, în cazul lui Constantin Abăluță, a intervenit o întâmplare nefericită: acesta, fiind foarte slăbit fizic în urma unei operații extrem de grave, nu s-a putut deplasa la Botoșani, în ciuda dorinței sale, întrucât soția sa, de al cărei sprijin avea neapărată nevoie, a suferit ea însăși un accident vascular. Este vorba, prin urmare, de un caz de forță majoră.

În această situație extremă, cei *doi membri ai juriului prezenți la Botoșani, adică Ion Pop și Al. Cistelecan, au apreciat că amintitul* regulament impus ritualului premial nu mai poate rămâne valabil, din motive foarte clare. În nicio situație similară din lume, un asemenea regulament nu se aplică, fiindcă valoarea unei opere confirmată de un juriu expert nu poate fi contestată prin invocarea de motive formale rigide, care nu țin seama de motivația concretă a unei asemenea absențe.

Din păcate, această replică a noastră n-a avut efect, drept care, pentru a nu tulbura grav desfășurarea evenimentului, programat pentru după-amiaza aceleiași zile, s-a hotărât acordarea premiului poetului nominalizat care s-a clasificat pe locul al doilea, adică lui Liviu Ioan Stoiciu. Raportul de voturi de cinci la doi n-a mai fost luat în seamă. (...).

Rămâne, însă, ca un fapt incontestabil, privarea strident injustă a poetului Constantin Abăluță de acest semn de înaltă prețuire națională, de mult meritată, intervenită intempestiv, din motive cu totul exterioare valorii operei, motive pur formale, de o rigiditate greu de justificat în situația dată. Un Premiu Național de o asemenea importanță nu trebuia să fie refuzat unui scriitor din elita literaturii române actuale în situația dificilă în care s-a aflat și care i-a interzis în chip evident deplasarea de la București la Botoșani. Considerăm în continuare că acest punct al regulamentului premial este inacceptabil, iar accidentul foarte neplăcut de acum n-ar trebui să se mai producă în viitor.

Poetul Constantin Abăluță a fost grav nedreptățit.”

Al. Cistelecan, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu

„Tot ce am scris mi se pare a fi prost, eșuat, fără valoare” (Stoiciu)

În același număr al *României literare* în care a apărut protestul de mai sus întâlnim și interviul pe care Stoiciu i-l acordă lui Gellu Dorian, cel care organizează gala Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu”, la Botoșani. Câteva dintre afirmațiile pe care L.I. Stoiciu le face în acest interviu par să contrazică atât elogiile nemăsurate pe care unii critici i le-au adus poeziei sale, cât și multele premii pe care acest autor le-a primit, în mod curios, în ultimii cinci ani, de când a încetat atacurile sistematice în presă, pe blogul său și volumul *Cartea zădărniciei*, pe zeci de pagini, împotriva conducerii Uniunii Scriitorilor. Iată, așadar, ce declară laureatul Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu”, din acest an:

„*Scriu numai poeme de sertar, fără pretenții* (de aceea nu mă complexez), eu nu scriu poeme definitive” (s. m.).

„Trăiesc o adevărată dramă la recitire, *tot ce am scris mi se pare a fi prost, eșuat, fără valoare*” (s. m.).

„*Iraționalul* m-a tot adus în pragul sinuciderii și tot el *m-a recompensat cu premii*, la o adică” (s. m.).

Stoiciu recunoaște, așadar, că premiile primite sunt *iraționale*, de vreme ce „tot ce am scris, spune el, mi se pare a fi prost, eșuat, fără valoare.” Și firește că are dreptate.

Dar, înainte de aceste autoevaluări, ultimul beneficiar nemeritat al Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” nu uită să își îndrepte admirația cu ghimpi către „cei din fruntea Uniunii Scriitorilor”, care acordă toate premiile importante:

„Mereu îi admir pe cei din fruntea Uniunii Scriitorilor că fac față pretențiilor membrilor Uniunii (...), mai mereu divergente. Nu o dată scriitorii de azi sunt puși pe baricade adverse, «tribalizați». Azi, scriitorul, dacă nu e ignorat cu totul, e marginalizat, nu mai e loc la tribună pentru el.”

Așadar, la tribuna Uniunii „nu mai e loc (...) pentru el”, pentru scriitor, ne asigură Stoiciu. Numai el, Stoiciu, a reușit, cu râvna sa neobosită și foamea sa nestăvilită de premii literare, să își facă loc la tribună. Și încă în primele rânduri. Semn că împăcarea sa cu conducerea a dat roade.

Virgil DIACONU